

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KONTROLNÍ ČINNOSTI CELNÍ SPRÁVY ČR
PROVÁDĚNÉ ZA ÚČELEM OCHRANY
SPOTŘEBITELŮ A POSÍLENÍ BEZPEČNOSTI
EKONOMICKÝCH ZÁJMŮ ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Emil Vojtěch

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Emil Vojtěch

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Kontrolní činnosti Celní správy ČR prováděné za účelem ochrany spotřebitelů a posílení bezpečnosti ekonomických zájmů České republiky

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Control Activities of the Customs Administration of the Czech Republic Carried out to Protect Consumers and Strengthen the Security of the Economic Interests of the Czech Republic

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

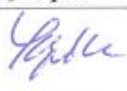

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2023

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, zda výkon prováděných kontrolních činností Celní správy ČR plní svoji úlohu v rámci ochrany práv spotřebitelů a dostatečně zajišťuje ekonomickou ochranu a stabilitu fiskálních příjmů státu. Vedlejším cílem je charakteristika činnosti Celní správy ČR v oblasti tabákových výrobků v návaznosti na ochranu spotřebitelů.

Student: Emil Vojtěch	18.4.2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.	24.5.2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	1.6.2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	6.6.2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	7.6.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

VOJTĚCH, E. *Kontrolní činnosti celní správy prováděné za účelem ochrany spotřebitelů a posílení bezpečnosti ekonomických zájmů České republiky: Bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. 87 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: spotřební daně, vybrané výrobky, tabák, Celní správa České republiky, kontrolní činnosti.

V teoretické části se tato práce zabývá právními aspekty vztahující se ke kontrolním činnostem vykonávaných celními úřady, a to od vstupu České republiky do Evropské unie v rámci působnosti zákona o spotřebních daních se zaměřením na kontrolu stanovených zákonných podmínek při nakládání s vybranými výrobky v České republice. Práce postupně vymezuje základní pojmosloví vztahující se k problematice spotřebních daní, jednotlivě charakterizuje vybrané výrobky, zejména se podrobně věnuje tabákovým výrobkům, které jsou předmětem daně z tabákových výrobků, dále se práce zabývá Celní správou České republiky a charakterizuje organizační strukturu včetně vykonávaných kompetencí a také základním úkolům v rámci bezpečnostního sboru České republiky.

V praktické části práce jsou popisovány jednotlivé kontrolní činnosti vykonávané na úseku zákona o spotřebních daních včetně využití konkrétních technických prostředků a postupů, rovněž je charakterizována činnost a funkce celně technické laboratoře. Cílem této práce je i za využití polostrukturovaného rozhovoru zjistit, zda kontrolní činnosti Celní správy České republiky prováděné v rámci zákona o spotřebních daní jsou dostatečně účinné a zda jejich výkon dostatečně přispívá k ochraně hospodářských a ekonomických zájmů státu a plní tak fiskální funkci státního rozpočtu a rovněž zjištění, zda tento bezpečnostní sbor dokáže dostatečně zajistit ochranu práv běžného spotřebitele v souvislosti s užíváním a obchodem s vybranými výrobky v České republice.

ABSTRACT

Vojtěch, E. *Control Activities of the Customs Administration Carried out to Protect Consumers and Strengthen the Security of the Economic Interests of the Czech Republic*: Bachelor Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. 87 pp. Supervisor: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Key words: excise duties, selected products, tobacco, Customs Administration of the Czech Republic, control activities.

In the theoretical part, this thesis deals with the legal aspects related to the control activities carried out by the customs authorities since the accession of the Czech Republic to the European Union within the scope of the Excise Act, with a focus on the control of the established legal conditions for the handling of selected products in the Czech Republic. The thesis gradually defines the basic terminology related to the issue of excise duties, characterises selected products individually, in particular it deals in detail with tobacco products, which are subject to the tax on tobacco products, the thesis also deals with the Customs Administration of the Czech Republic and characterises the organisational structure including the competences exercised and also the basic tasks within the security corps of the Czech Republic.

The practical part of the thesis describes the individual control activities carried out in the field of the Excise Act, including the use of specific technical means, and also describes the activities and functions of the Customs Technical Laboratory. The aim of this thesis, including the use of a semi-structured interview/questionnaire, is to determine whether the control activities carried out by the Customs Administration of the Czech Republic on the basis of the Excise Tax Act are sufficiently effective and whether their performance sufficiently contributes to the protection of the economic and economic interests of the state, in particular the revenues to the state budget, and whether this security force can sufficiently ensure the protection of the rights of the ordinary consumer in connection with the use and trade in selected products in the Czech Republic.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vybrané základní pojmy.....	12
3 Spotřební daně	16
3.1 Daň z minerálních olejů	17
3.2 Spotřební daň z lihu	20
3.3 Spotřební daň z piva	21
3.4 Spotřební daň z vína a meziproductů	23
3.5 Spotřební daň z tabákových výrobků.....	24
3.6 Právní aspekty tabákových výrobků.....	28
3.7 Státní zemědělská a potravinářská inspekce	34
4 Inkaso spotřebních daní.....	36
5 Celní správa České republiky	41
5.1 Celně technická laboratoř.....	45
6 Výkon kontrolních činností při správě daní	47
6.1 Daňová oddělení	48
6.2 Skupiny mobilního dohledu a dohledu nad subjekty.....	49
6.3 Odběry vzorků	50
6.4 Využití technických prostředků.....	52
6.5 Efektivita a statistika kontrolních činností celních úřadů	54
7 Vyhodnocení rozhovorů	56
7.1 Diskuze.....	59
Závěr	63
Seznam použitých zdrojů	65
Seznam zkratk.....	72

Seznam tabulek a grafů.....	73
Seznam obrázků.....	74
Seznam příloh.....	75
Příloha č. I	76

Úvod

Celní správa České republiky je ozbrojený bezpečnostní sbor, který má zejména za úkol výběr spotřebních a energetických daní, cel, pokut a dalších poplatků náležející především k příjmům státního rozpočtu České republiky. Činnost tohoto bezpečnostního sboru se od ostatních sborů vymyká svou specifickou rolí, kdy se primárně zaměřuje na své tradiční finanční úlohy, a to na celní řízení, správu spotřebních daní a dohled, byť se také při výkonu svých kompetencí rovněž zaměřuje i na ochranu života, zdraví osob a majetku, aktivně se podílí na odhalování trestné činnosti a úzce spolupracuje s ostatními bezpečnostními sbory a dalšími státními institucemi.

K největším a nejsložitějším úkolům patří výběr daní a výkon kontrolních činností v oblasti spotřebních a energetických daní. Jelikož se Česká republika potýká od vzniku pandemické krize s nedostatkem peněz ve veřejných rozpočtech a zvětšující deficitní stav státního rozpočtu ještě umocňuje probíhající válečný konflikt na Ukrajině, který přispěl k migrační a energetické krizi v České republice, je efektivní výběr daní a následné přispívání k plnění rozpočtové politiky státu jedním z nejdůležitějších priorit celní správy ČR. K těmto úkolům patří bezesporu i rozmanitá činnost příslušníků celní správy, kteří vykonávají přímý dohled nad dodržováním jednotlivých právních norem týkajících se výše uvedené problematiky.

Hlavním cílem je proto zjištění, zda v oblasti správy spotřebních daní v rámci prováděných kontrolních činností celní správou v návaznosti na nakládání s taxativně vyjmenovanými vybranými výrobky dle zákona o spotřebních jsou dostatečně účinná při výběru těchto daní a zda tyto specifické činnosti přispívají k ochraně spotřebitelů a ekonomických zájmů České republiky. V této práci jsou jednotlivě charakterizovány vybrané výrobky, kdy je ve vztahu k těmto výrobkům uvedena komparace dat výběru spotřebních daní celní správou za období let 2019 až 2023. Rovněž jsou v této práci uvedeny některé právní aspekty u tabákových výrobků. Nedílnou součástí této práce je popis a charakteristika organizační struktury Celní správy včetně vykonávaných kompetencí a základních úkolů vykonávaných v rámci bezpečnostního sboru České republiky, tak i další výkon práv a povinností příslušníků tohoto sboru. Pro tento výzkum bude také využit anonymní rozhovor s příslušníky Celní správy ČR, kdy samotný provedený výzkum a analýza dat jsou nepostradatelným podkladem k výše uvedenému zkoumanému cíli.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, zda výkon prováděných kontrolních činností Celní správy ČR plní svoji úlohu v rámci ochrany práv spotřebitelů a dostatečně zajišťuje ekonomickou ochranu a stabilitu fiskálních příjmů státu. Vedlejším cílem je charakteristika činnosti Celní správy ČR v oblasti tabákových výrobků v návaznosti na ochranu spotřebitelů. Bakalářská práce se bude zabývat využitím metod analýzy, syntézy a komparace kontrolními činnostmi prováděných celními úřady od vstupu České republiky do Evropské unie v rámci působnosti zákona o spotřebních daních se zaměřením na tabákové výrobky. Pro stanovený hlavní cíl je využita obecně teoretická metoda analýzy a metoda syntézy. Výše uvedený hlavní cíl bude zkoumán i za využití polostrukturovaného rozhovoru týkající se výkonu kontrolních činností Celní správou České republiky.

Analýza je klíčová vědní metoda, která se používá zejména ve fázi prvotního poznávání vědeckého problému při jeho zkoumání, kdy zejména od sebe segregujeme jednotlivé jevy a zkoumáme je jako relativně izolované. Analýza je metoda, která umožňuje rozložit zkoumaný jev na takovou elementární úroveň, kterou považujeme za přiměřenou k provedení zkoumání a naplnění dílčího výzkumného cíle což umožňuje proniknout k podstatě zkoumaného problému.¹

Syntéza je metoda, která nejčastěji navazuje na již použitou metodu analýzy. Ve srovnání s metodou analýzy má opačný cíl použití ve výzkumu, kdy na základě použití této metody bude vytvořeno z jednotlivých faktů získaných metodou analýzy ucelený vědecký obraz či novou vědeckou výpověď a skloubí tak získané poznatky do nové, logicky ucelené vědecké výpovědi o zkoumaném problému.²

Komparace je metoda vyhledávání shod a odlišností u porovnávaných entit, kdy na základě použití této metody je porovnávání určitého zkoumaného problému u komparovaných jednotek. Komparované jednotky jsou ty entity, kterou jsou předmětem zkoumání, kdy cílem je zjistit, zdali se porovnávané podobají, nebo liší.³

¹ OCHRANA, F. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha. Nakladatelství Karolinum, 2019, s. 45.

² OCHRANA, F. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha. Nakladatelství Karolinum, 2019 s. 50.

³ OCHRANA, F. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha. Nakladatelství Karolinum, 2019, s. 50.

V teoretické části se tato práce zabývá charakteristikou spotřebních daní, které jsou v současnosti jednou z hlavních priorit činností celních úřadů. Nejobsáhlejším obsahem práce je seznámení s významem spotřebních daní, kdy postupně vymezuje základní pojmosloví vztahující se k problematice spotřebních daní na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, charakterizuje jednotlivé vybrané výrobky, jejich zdanění a zejména se podrobně věnuje právním aspektům tabákových výrobků, které jsou předmětem daně z tabákových výrobků. Dále je tato práce zaměřena na současnou Celní správu ČR a její organizační strukturu a rovněž na její základní úkoly v rámci bezpečnostního sboru České republiky, včetně dostupné odborné literatury a dalších zde uvedených zdrojů vztahující se k této zkoumané problematice. V této části je rovněž využita metoda komparace statistických dat v podobě ročních statistik v oblasti celkového inkasa příjmů ze spotřebních daní a tabákových výrobků na území České republiky v letech 2019 až 2023.

V praktické části této práce je za využití výše uvedených metod provedeno vlastní zjištění i za pomoci polostrukturovaného rozhovoru s příslušníky celní správy, kdy je poté provedeno celkové zhodnocení výsledků výše uvedených cílů a jejich interpretace. Rovněž jsou také využity vlastní praktické poznatky a zjištění.

2 Vybrané základní pojmy

Tato část je nezbytná k základnímu pochopení zkoumané problematiky, která je podrobně uvedená a vysvětlená v dalších kapitolách této bakalářské práce. Popisované odborné pojmy a termíny se vztahují k jejich základním charakteristikám. V této kapitole jsou především nastíněny právní předpisy týkající se služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů a spotřebních daní.

Celník

Celník je občan se státním občanstvím České republiky ve služebním poměru k celní správě dle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Na celníky ve služebním poměru jsou kladeny nejen zákonné požadavky, jakými jsou zdravotní způsobilost, fyzická zdatnost, bezúhonnost, psychická odolnost ale i další odborné znalosti celého spektra problematiky se kterou se potýkají při výkonu svých povinností a oprávnění. Působnost orgánů celní správy vykonávají celníci, kterými jsou fyzické osoby vykonávající v celní správě službu podle zákona upravujícího služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů.⁴ Dle ustanovení § 13 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů se celníkem může stát ten který:⁵

- a) o přijetí písemně požádá,*
- b) je starší 18 let,*
- c) je bezúhonný,*
- d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,*
- e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,*
- f) je plně svéprávný,*
- g) je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,*
- h) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,*

⁴ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 103.

⁵ ČESKO. Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ze dne 23. září 2003. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 121, s. 5854.

i) nevykonává jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.⁶

V Celní správě ČR pracuje téměř šest tisíc pracovníků, z nichž je přibližně 4,5 tisíce celníků a dále to jsou občanští zaměstnanci. Celníci vykonávají službu na základě zákona o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů. Pracovní vztah občanských zaměstnanců stanovuje zákoník práce.⁷

Daňový sklad

Daňovým skladem se označuje prostor, který je na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních definován jako prostorově ohraničené místo na daňovém území České republiky, ve kterém provozovatel daňového skladu za podmínek stanovených tímto zákonem vybrané výrobky vyrábí, zpracovává, skladuje, přijímá nebo odesílá, pokud tento zákon nestanoví jinak, přičemž hranice takového místa nesmějí být přerušeny s výjimkou případu, kdy tímto místem prochází veřejná komunikace; správce daně může stanovit, že určité objekty a plochy tohoto místa nejsou jeho součástí. Provozovatelem daňového skladu může být právnická nebo fyzická osoba, které bylo uděleno povolení k provozování daňového skladu celní správou. Provozovatel daňového skladu je daňovým subjektem.⁸

Harmonizovaný systém

Označování a popis zboží číselnou sestavou je nedílnou součástí mezinárodního obchodu. Bylo zavedeno z důvodu jeho jednotnosti, pro snazší identifikaci a popisu všech druhů zboží, a především z důvodu nezávislého na jazycích jednotlivých států, kdy neúspěšné pokusy o zavedení tohoto mezinárodního systému probíhaly již v letech 1850 až 1931.⁹ Ucelenější systém označování zboží byl v roce přijat až v roce 1938 a předznamenal tak jeho důležitost pro mezinárodní obchod. Harmonizovaný systém (dále jen „HS“) je tedy mezinárodní nomenklatura používaná k rozdělování a třídění zboží, který byl v Československu přijat na základě vyhlášky Ministerstva zahraničních věcí č. 160/1988 Sb., a to v rámci Mezinárodní Úmluvy o Harmonizovaném systému

⁶ FIALA, Z., TOMEK, P. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, s komentářem, poznámkami a judikaturou. Edice právo. Nakladatelství ANAG. 2019 s. 76. ISBN: 978-80-7554-234-2.

⁷ Celní správa: O Celní správě České republiky [online]. [cit. 2023-10-17]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceskecs.aspx#Kontrola%20omezen%C3%AD%20plateb%20v%20hotovosti>.

⁸ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5731.

⁹ KÁRNÍK, M. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2012. Edice právo. s. 129. ISBN 978-80-7263-779-9.

popisu a číselného označování zboží.¹⁰ Správcem Harmonizovaného systému je Světová celní organizace WCO – WORLD CUSTOMS ORGANIZATION. Světová celní organizace byla založená v roce 1952 jako Rada pro celní spolupráci a je nezávislým mezivládním orgánem, jehož posláním je zvyšovat efektivitu a efektivitu celních správ.¹¹ Základním prvkem HS je čtyřmístný kód uspořádaný podle přísně závazné a logické struktury. Ta se dále podrobněji rozděluje do položek HS, které mají šestimístný kód. Tato čísla HS jsou podle komodit zboží rozříděna do podkapitol, kapitol (97) a tříd (I až XXI). Možnosti zařazení do čísel a položek HS je určováno pomocí poznámek ke třídám nebo kapitolám, které mají stejně závaznou účinnost jako znění čísel a položek, a které tvoří nedílnou součást HS.¹²

Kombinovaná nomenklatura

Kombinovaná nomenklatura, (dále jen „KN“) která je používána v rámci Evropské unie (dále jen „EU“) na základě vydaného Nařízení rady (EHS) č. 2658/1987 ze dne 23. července o celní a statistické nomenklatuře a o společném sazebníku vychází z výše uvedeného Harmonizovaného systému. Kombinovaná nomenklatura je systém osmimístného kódování EU, který zahrnuje kódy HS s dalšími podpoložkami EU. Slouží společnému celnímu sazebníku EU a poskytuje statistiky obchodu v rámci EU a mezi zbytkem světa. Obsah KN se skládá z následujících bodů:

- předběžná ustanovení (obecná pravidla pro klasifikaci, pravidla týkající se povinností nebo nomenklatur atd.),
- popisy zboží,
- dodatečné poznámky k oddílu/kapitole a poznámky pod čarou týkající se pododdělení KN,
- konvenční celní sazby – celní závazky EU ve WTO a některá autonomní cla EU
- doplňkové jednotky soubor tarifních příloh (zemědělství, chemie atd.) a zvláštní kódovací systém (kapitoly 98 a 99).¹³

¹⁰ KÁRNÍK M. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: Nakladatelství ANAG. 2012. Edice právo. s. 130. ISBN 978-80-7263-779-9.

¹¹ WORLD CUSTOMS ORGANIZATION. Discover the WCO. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z WWW: www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/discover-the-wco.aspx

¹² Celní agentura Jana Zedníková. ZEW-CEL-AG. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z WWW: <https://www.ze-cel-ag.cz/harmonizovany-system/>.

¹³ European commission. Access2Markets. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z: WWW <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/combined-nomenclature-0>.

Wybrané výrobky

Vybrané výrobky (dále jen „VV“) jsou neodmyslitelnou součástí našeho života, se kterými se obvykle setkáváme při každodenní osobní či pracovní činnosti. Jednou z hlavních činností celní správy je i výběr spotřebních daní a s tím související kontrola a dohled nad nakládáním s vybranými výrobky, za jejichž užívání a spotřebu platí občan, jako běžný spotřebitel v celkové ceně těchto výrobků i zahrnutou spotřební daň. Vznik povinnost spotřební daň přiznat a zaplatit vzniká nejčastěji okamžikem uvedení VV do volného daňového oběhu na daňovém území České republiky. Dále pak dovozem nebo neoprávněným vstupem považuje den vzniku celního dluhu, ztrátou nebo znehodnocením při výrobě, skladování nebo jiném nakládání, u VV osvobozených od daně okamžikem jejich použití pro jiné účely, než na které se osvobození od daně vztahuje, u VV, u nichž byla vrácena daň, okamžikem jejich použití pro jiné účely, než na které se vrácení daně vztahuje, rovněž dnem přijetí VV, které byly uvedeny do volného daňového oběhu v jiném členském státě a dopraveny pro účely podnikání na daňové území České republiky a dnem použití vybraných výrobků pro vlastní spotřebu.¹⁴ Výroba, prodej, distribuce, doprava a skladování VV podléhá určitým zákonným opatřením, které jsou popsány v dalších kapitolách této práce. Vybrané výrobky jsou taxativně vymezeny na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Rozdělení takzvaných vybraných výrobků se dle § 1 odst. 2 citovaného zákona rozumí:

- *minerální oleje,*
- *láh,*
- *pivo,*
- *víno a meziprodukty,*
- *tabákové výrobky, které jsou předmětem daně z tabákových výrobků.*¹⁵

K jednotlivým charakteristikám a aspektům vybraných výrobků se budou podrobněji zabývat následující kapitoly této práce.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5734.

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5730.

3 Spotřební daně

Spotřební daně na alkohol, tabákové výrobky a paliva se řadí mezi daně ze spotřeby společně s daní z přidané hodnoty a energetickými daněmi, tj. daně ze zemního plynu a některých dalších plynů, daně z pevných paliv a daně z elektřiny jako daně ze spotřeby. Účel této selektivní daně je primárně určen k fiskálním potřebám státního rozpočtu ale i k regulaci spotřeby zdaněných výrobků. V tomto ohledu musejí jednotlivé členské státy dodržovat pravidla Evropské unie.¹⁶ Správu výše uvedených daní vykonává správce daně, který je charakterizován jako správní orgán nebo jiný státní orgán (dále jen „orgán veřejné moci“) v rozsahu, v jakém mu je zákonem nebo na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní, což jsou i orgány celní správy.¹⁷

Se vstupem České republiky do Evropské unie došlo k výrazným změnám v oblasti správy a výběru spotřebních daní. Byl přijat zákon o spotřebních daních, do kterého byla implementována struktura norem vyplývající ze směrnic Evropské unie. Cílem novelizování bylo sblížení právní úpravy spotřebních daní platných v České republice s právním režimem Evropské unie.

Nejvýznamnější změny se týkaly zavedení statusu daňových skladů, oprávněných příjemců, určení režimu podmíněného osvobození od daně a stanovení podmínek dopravy VV, které vycházely ze směrnice č. 92/12/EHS ze dne 25. února 1992 o obecné úpravě, držení, pohybu a sledování výrobků podléhajících spotřební dani.¹⁸ Spotřební daně se v České republice užívají od 1. 1. 1993. Jejich režim byl nejprve upraven zákonem č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů., který byl mnohokrát novelizován. Postupně se zpřesňovaly definice předmětu spotřebních daní, sazby spotřebních daní se přibližovaly minimálním sazbám platným v EU, upravoval se režim osvobození od daně a podobně.

Posledním krokem ve sblížení právní úpravy spotřebních daní v České republice s právní úpravou Evropské unie bylo přijetí zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních (dále jen „ZSpD“).¹⁹ V České republice jsou na základě ustanovení

¹⁶ RYBOVÁ, J., DOLEŽALOVÁ, K. *Spotřební daně v české republice a ostatních státech Evropské unie*. 1. vydání. České Budějovice, ČR. Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 2019. s. 28. ISBN: 978-80-7394-774-3.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., ze dne 3. září 2009 daňový řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 87, s. 4039.

¹⁸ KOTENOVÁ, B., PETROVÁ, P., TOMÍČEK, M. *Zákon o spotřebních daních. Komentář*. 3. vydání. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2020. s. XIX. ISBN 978-80-7598-832-4.

¹⁹ Celní správa: Daně. Spotřební daně. [online]. [cit. 2023-10-28]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>.

§ 1 odst. 2 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních taxativně stanoveny následující spotřební daně:

- *daň z minerálních olejů,*
- *daň z lihu,*
- *daň z piva,*
- *daň z vína a meziproductů,*
- *daň z tabákových výrobků,*
- *daň ze zahříváných tabákových výrobků a*
- *daň ze surového tabáku.²⁰*

V roce 2023 došlo ke schválení a tím k úpravě a rozšíření výčtu dalších tabákových výrobků, které podléhají spotřební dani a s tímto došlo rovněž další klasifikaci spotřební daně na základě zákona č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, s účinností od 1. 1. 2024. S provedenou změnou zákona došlo k následujícímu rozšíření kategorií spotřebních daní:

- *daň z ostatních tabákových výrobků,*
- *daň z výrobků souvisejících s tabákovými výrobky.²¹*

3.1 Daň z minerálních olejů

Svým obsahem a strukturou pojmů jsou minerální oleje největší a nejrozsáhlejší spotřební daní. Paliva obsahující uhlovodíkové směsi a další druhy obsahující uhlík mohou pocházet buď z fosilních zdrojů, především z ropy, nebo zemního plynu, popřípadě i z uhlí, nebo z biomasy různých forem, díle také vodík vyrobený z elektrolýzy nebo z termického rozkladu vody, čpavek ze syntézy vycházející z vodíku a dusíku. V současné době je prioritou hledání zdrojů pro plánované zavádění tzv. alternativních druhů paliv, která se mají stát alternativou k benzinům a motorové naftě z vyrobené z ropy. K alternativním palivům se řadí i paliva typu zkapalněných ropných plynů, jako jsou například zkapalněný ropný plyn LPG, (Liquified Petroleum Gas) stlačený zemní plyn CNG, (Compressed Natural Gas) zkapalněný zemní plyn LNG, (Liquefied Natural Gas) metanol ze zemního plynu, nafta vyráběná ze zemního plynu a dále specifikovaná

²⁰ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5730.

²¹ ČESKO. Zákon č. 349/2023 Sb., ze dne 12. prosince 2023 kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2023, částka 163, s. 4984 až s. 4985.

paliva biologického původu.²² Názvosloví, které používají výrobci, distributoři pohonných hmot a další osoby, které nakládají s minerálními oleji může být zavádějící, a proto zákon často používá pro jednoznačné definování předmětu daně číselné označování jednotlivých minerálních olejů, které vychází z celního sazebníku tzv. kódu kombinované nomenklatury.²³

Předmětem daně z minerálních olejů jsou dle § 45 zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daní nejčastěji:

- motorové benziny uvedené pod kódy nomenklatury 2710 12 41 až 2710 12 59, ostatní benziny, a benziny jiné než motorové uvedené pod kódy nomenklatury 2710 12 11 až 2710 12 25 a 2710 12 90,
- letecké pohonné hmoty benzinového typu uvedené pod kódy nomenklatury 2710 12 31 a 2710 12 70,
- střední oleje a těžké plynové oleje uvedené pod kódy nomenklatury 2710 19 11 až 2710 19 48, 2710 20 11 až 2710 20 19, dále minerální oleje uvedené pod kódem nomenklatury 2710 20 90, pokud z nich podle metody stanovené ČSN ISO 3405 při teplotě 210 °C predestiluje méně než 90 % objemu těchto minerálních olejů včetně ztrát a při teplotě 250 °C alespoň 65 %.
- zkapalněné ropné plyny a zkapalněný bioplyn určené k použití, nabízené k prodeji nebo používané pro pohon motorů nebo pro jiné účely uvedené pod kódy nomenklatury 2711 12 11 až 2711 19,
- zkapalněné ropné plyny a zkapalněný bioplyn určené k použití, nabízené k prodeji nebo používané pro výrobu tepla,
- dále zkapalněné ropné plyny a zkapalněný bioplyn určené k použití, nabízené k prodeji nebo používané pro stacionární motory v provozech, nebo stroji používanými při stavbách, stavebně inženýrských a veřejných pracích, nebo pro vozidla určená k používání mimo veřejné cesty a která nejsou schválená k používání převážně na veřejných silnicích uvedené pod kódy nomenklatury 2711 12 11 až 2711 19.²⁴

²² MATĚJOVSKÝ, V. *Automobilová paliva*. Vydavatel: Grada Publishing spol. s r.o. 2004. s. 11. ISBN: 978-80-247-0350-3.

²³ KOTENOVÁ, B., PETROVÁ, P., TOMÍČEK, M. *Zákon o spotřebních daních. Komentář. 3. vydání*. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2020. s. 265. ISBN 978-80-7598-832-4.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbíрка zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5757 až 5758.

Sazby spotřební daně z minerálních olejů

Základem pro výpočet daně jsou následující zákonem stanovené podmínky:

- základem daně je množství minerálních olejů vyjádřené v 1 000 litrech při teplotě 15 °C. To neplatí pro těžké topné a pro zkapalněné ropné plyny, u nichž je základem daně množství vyjádřené v tunách čisté hmotnosti.
- Pro výpočet daně je rozhodující množství minerálních olejů v okamžiku vzniku povinnosti daň přiznat a zaplatit.

Sazby daně z minerálních olejů jsou stanoveny v roce 2023 na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních:

Kód nomenklatury	Text	Sazba daně
2710	motorové benziny, ostatní benziny a letecké pohonné hmoty benzinového typu podle § 45 odst. 1 písm. a) s obsahem olova do 0,013 g/l včetně	12840 Kč/1000 l
	motorové benziny, ostatní benziny a letecké pohonné hmoty benzinového typu podle § 45 odst. 1 písm. a) s obsahem olova nad 0,013 g/l	13710 Kč/1000 l
	střední oleje a těžké plynové oleje podle § 45 odst. 1 písm. b)	9950 Kč/1000 l
2711	zkapalněné ropné plyny podle § 45 odst. 1 písm. e)	3933 Kč/t
	zkapalněné ropné plyny podle § 45 odst. 1 písm. f)	0 Kč/t
	zkapalněné ropné plyny podle § 45 odst. 1 písm. g)	1290 Kč/t

Tab. č. 1: Sazby daně z minerálních olejů²⁵

K minerálním olejům se vztahují další právní předpisy, kdy jedním z nejdůležitějších je zákon č. 311/2006 Sb., zákon o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o pohonných hmotách“) který zpracovává příslušné předpisy EU a upravuje:

- požadavky na složení a jakost pohonných hmot a sledování a monitorování složení a jakosti prodávaných pohonných hmot,
- prodej a výdej pohonných hmot,
- registraci distributorů pohonných hmot,
- evidenci čerpacích a dobíjecích stanic a výdejních jednotek pohonných hmot.²⁶

²⁵ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5759.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 311/2006 Sb., ze dne 22. června 2006 zákon o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2006, částka 96, s. 3810.

3.2 Spotřební daň z lihu

Základem lihovin je ethanol, který ve směsi s vodou je často označován jako líh.²⁷ Dani podléhá etanol v jakékoli směsi kromě nápojů jako je pivo, a různé druhy vín, pokud podíl etanolu v této směsi překračuje 1,2 % objemových etylalkoholu. Základem daně je množství čistého lihu vyjádřené v hektolitrech. Tato jednotka je v souladu s požadavky uvedenými v článku 21 Směrnice 92/83/EHS. Sazba daně je vztažena k uvedené jednotce. Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu upravuje zásady a podmínky výroby a oběhu lihu.²⁸ Předmětem daně je líh (etanol) včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením, obsažený v jakýchkoli výrobcích, nejde-li o výrobky uvedené pod následujícími kódy nomenklatury:

- líh (etanol) včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením, obsažený v jakýchkoli výrobcích, nejde-li o výrobky uvedené pod kódy nomenklatury 2203, 2204, 2205, 2206, pokud celkový obsah lihu v těchto výrobcích činí více než 1,2 % objemových etanolu a líh vzniklého kvašením, obsažený ve výrobcích uvedených pod výše uvedenými kódy nomenklatury, pokud celkový obsah lihu v těchto výrobcích činí více než 22 % objemových etanolu²⁹

Sazby spotřební daně z lihu

Základem daně pro účely tohoto zákona je množství lihu vyjádřené v hektolitrech etanolu při teplotě 20 °C zaokrouhlené na dvě desetinná místa. Sazba daně z lihu obsaženého v ovocných destilátech z pěstitelského pálení v množství do 30 l etanolu pro jednoho pěstitele za jedno výrobní období se použije pouze v případě, že pěstitel splňuje podmínky stanovené zákonem o lihu a zároveň jsou dodrženy ostatní podmínky provozování pěstitelského pálení podle zákona o lihu. Sazby daně z lihu stanovené pro rok 2023 na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních:

- pod kódy nomenklatury 2207 a 2208 je sazba daně z lihu ve výrobcích stanovena na 32 250 Kč/hl,
- pod kódem nomenklatury 2208 v ovocných destilátech z pěstitelského pálení v množství do 30 l etanolu je stanovena sazba daně na 16 200 Kč/hl,

²⁷ HAGMANN, K., ESSICH, B. *Pálíme ovoce. Jak co nejlépe zužitkovat vlastní úrodu*. Vydavatelství VÍKEND, s.r.o. 2009. II vydání. s. 15. ISBN 978-80-7433-011-7.

²⁸ Celní správa: Daně. Spotřební daně. Líh. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/lih/Stranky/default.aspx>.

²⁹ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5768.

- ostatní líh ve výrobcích pod ostatními KN je sazba daně stanovena na 32 250 Kč/hl.³⁰

K nakládání s lihem se vztahují další právní předpisy, zejména zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, kdy předmětem tohoto zákona je povinné značení lihu ve spotřebitelském balení pro účely správy spotřební daně z lihu, a stanovení podmínky nakládání s lihem a působnost správních orgánů v souvislosti se značením lihu a s nakládáním s lihem.³¹ Výše uvedeným zákonem bylo zavedeno povinné značení lihovin kontrolními páskami. Účelem přijetí tohoto legislativního opatření bylo omezení, popř. ztížení výroby a distribuce nezdaněných lihovin, zjednodušení kontrolních prvků ze strany správce daně a v neposlední řadě poskytnutí garance spotřebitelům, že nakupované zboží odpovídá platným normám. Právní úpravou byla zavedena povinnost značit každé spotřebitelské balení lihu, které je určeno pro tuzemský trh, kontrolní páskou, a to takovým způsobem, aby při otevření spotřebitelského balení došlo ke znehodnocení této pásky.³²

3.3 Spotřební daň z piva

Kritéria rozdělení druhů piv do kategorií jsou různorodá. Jedná se o historické souvislosti, typickou geografickou oblast, technologii varního procesu, použité suroviny, sensorické vlastnosti. Jednotlivé druhy jsou rozděleny do několika kategorií. Piva kvašená svrchně jsou anglo-americké ale, belgické ale, pšeničné pivo, porter a stout. U spodně kvašených jsou to hlavně druhy dva: ležák a bock. Dále existuje druh piva lambic a ten je kvašen spontánně. V dnešní době vzniká i mnoho „kříženců“. Kritéria rozdělení druhů piv do kategorií jsou mnohočetná. Jedná se o historické souvislosti, typickou geografickou oblast, technologii varního procesu, použité suroviny, sensorické vlastnosti a další. Z tohoto důvodu může být složité piva přesně zařadit a stává se, že jedno pivo odpovídá více než jednomu druhu.³³ Dle § 80 ZSpD je předmětem daně z piva výrobek uvedený pod kódem nomenklatury 2203 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu, nebo

³⁰ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5768 až 5769.

³¹ ČESKO. Zákon 307/2013 Sb., ze dne 12. září 2013 zákon o povinném značení lihu. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 117, s. 3539.

³² Celní správa: Daně. Spotřební daně. Líh. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/lih/Stranky/default.aspx>.

³³ Budějovický budvar: O pivu. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <https://www.budejovickybudvar.cz/pivni-slovník/druh-piva>.

směsi výrobku s nealkoholickými nápoji uvedené pod kódem nomenklatury 2206 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu.³⁴

Sazby spotřební daně z piva

Základem daně je množství piva vyjádřené v hektolitrech. Základní sazba daně z piva a snížené sazby daně z piva pro malé nezávislé pivovary za 1 hektolitr a každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny. Důležitým aspektem stanovení výše zdanění je zařazení konkrétního pivovaru do příslušné velikostní skupiny podle celkové výroby hektolitrů piva za rok.

Spotřební daň se ale nepočítá z přesné hodnoty extraktu původní mladiny v hmotnostních procentech, (*EPM udává se nejčastěji ve stupních Plato °P*) ale zaokrouhluje se na celá čísla dolů.³⁵ Dalším aspektem jsou pivovary, které jsou zařazeny do kategorie malých nezávislých pivovarů. Malým nezávislým pivovarem je pivovar, jehož roční výroba piva, včetně piva vyrobeného v licenci, není větší než 200 000 hl a splňuje tyto podmínky:

- není právně ani hospodářsky závislý na jiném pivovaru,
- nadzemní ani podzemní provozní a skladovací prostory nejsou technologicky, či jinak propojeny s prostorami jiného pivovaru,
- spolupracují-li dva nebo více malých nezávislých pivovarů a jejich společná roční výroba nepřevyšuje 200 000 hektolitrů, považují se za jeden malý nezávislý pivovar.

Kód nomenklatury	Sazba daně v Kč/hl za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny					
	Základní sazba	Snížené sazby pro malé nezávislé pivovary				
		Velikostní skupina podle výroby v hl ročně				
		do 10 000	nad 10 000	nad 50 000	nad 100 000	nad 150 000
		včetně	do 50 000	do 100 000	do 150 000	do 200 000
			včetně	včetně	včetně	včetně
2203, 2206	32,00 Kč	16,00 Kč	19,20 Kč	22,40 Kč	25,60 Kč	28,80 Kč

Tab. č. 2: Sazby daně z piva v roce 2023 ³⁶

³⁴ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5771.

³⁵ KINČL, T. *Praxe výroby piva nejen v malých pivovarech*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. 2022. s. 218. ISBN 978-80-7592-122-2.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5772.

3.4 Spotřební daň z vína a meziproductů

Víno je alkoholický nápoj vyrobený z fermentované, resp. kvašené hroznové šťávy. Šťáva však nepochází z běžných stolních hroznů. Jelikož hrozny používané na víno jsou menší, mají hrubší kůži, jsou mnohem sladší a mají i více semínek. Z technického hlediska se víno může vyrábět z jakéhokoliv ovoce, např. z jablek, brusinek, švestek a jiných plodů.³⁷

Zákon o spotřebních daních popisuje několik předmětů daně z vína a meziproductů, kdy tyto definuje na základě složení, fyzikálně-chemických vlastností a také na procentuálním obsahu alkoholu. Předmětem daně pro účely tohoto zákona jsou vína a meziproducty uvedené pod kódy nomenklatury 2204, 2205, 2206, které obsahují více než 1,2 % objemových alkoholu, nejvýše však 22 % objemových alkoholu.³⁸

Šumivé víno

Šumivým vínem se pro účely tohoto zákona rozumí všechny výrobky, které jsou plněny do lahví s hřibovitou zátkou pro šumivé víno, která je upevněná zvláštním úchytným zařízením, nebo které při uzavřeném obsahu při 20 °C mají přetlak 3 bary a více, který lze odvodit z přítomnosti rozpuštěného oxidu uhličitého, jejichž skutečný obsah alkoholu podle nařízení Evropského parlamentu a Rady upravujícího společnou organizaci trhů se zemědělskými produkty (dále jen „skutečný obsah alkoholu“) přesahuje 1,2 % objemových, ale nepřesahuje 15 % objemových, je-li alkohol, který je obsažený v hotovém výrobku, plně kvasného původu bez přídavku lihu, dále jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 1,2 % objemových, ale nepřesahuje 13 % objemových, nebo jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 13 % objemových, ale nepřesahuje 15 % objemových, je-li alkohol, který je obsažený v hotovém výrobku, plně kvasného původu bez přídavku lihu.

Tiché víno

Tichým vínem se pro účely ZSpD rozumí výrobky, které nejsou šumivým vínem a které jsou uvedené pod následujícími kódy nomenklatury: 2204 a 2205, jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 1,2 % objemových, ale nepřesahuje 15 % objemových, je-li alkohol, který je obsažený v hotovém výrobku, plně kvasného původu bez přídavku lihu, a jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 15 % objemových, ale nepřesahuje 18 %

³⁷ Vinomapa. Víno. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <https://www.vinomapa.cz/vino/>.

³⁸ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5774.

objemových, pokud byly vyrobeny bez jakéhokoliv obohacování a je-li alkohol, který je obsažený v hotovém výrobku, plně kvasného původu bez přídavku lihu, a nepodléhají-li dani z piva, jestliže skutečný obsah alkoholu u takových výrobků přesahuje 1,2 % objemových, ale nepřesahuje 10 % objemových.³⁹

Meziprodukty

Meziprodukty se pro účely tohoto zákona s výjimkou části čtvrté rozumí všechny výrobky, které jsou uvedené pod kódy nomenklatury 2204, 2205 a 2206, jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 1,2 % objemových, ale nepřesahuje 22 % objemových, které nejsou šumivým ani tichým vínem nebo nepodléhají dani z piva. Mezi meziprodukty se řadí například medovina, která se definuje jako alkoholický nápoj, vykvašený z medu a vody.⁴⁰

Sazby spotřební daně z vína a meziproduktů jsou stanoveny jako základ daně v závislosti na množství vína a meziproduktů vyjádřené v hektolitrech. Sazby daně z vína a meziproduktů v roce 2023:

- Šumivá vína za 2 340 Kč/hl,
- Tichá vína za 0 Kč/hl,
- Meziprodukty za 2 340 Kč/hl.⁴¹

3.5 Spotřební daň z tabákových výrobků

Tabák pochází z Ameriky a náleží k botanické třídě *Nicotiana*, který se dělí na tři podtřídy a to *petunioides*, *rustica* a *tabacum* s více než stem druhů podskupin a odrůd. V současné době se tabák pěstuje ve 117 zemích světa, kde jej pěstují přibližně 33 milionů pěstitelů na ploše přibližně 5,4 milionů hektarů. V sousedních státech pěstují tabák Německo, Polsko a Slovensko. V Čechách a na Moravě byl tabák pěstován do roku 1994.⁴² V České republice se obecně tabákové výrobky dělí dle zákona o spotřebních daních do následujících skupin: cigarety, doutníky a cigarillos, tabák ke kouření a zahříváný tabákový výrobek. Samostatnou právní úpravu má v tomto zákoně surový

³⁹ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5774.

⁴⁰ BAUDAR, P. *Divoké kvašené nápoje: limonády, piva, vína, medoviny*. První vydání. Praha: Alferia, 2022. s. 225. ISBN 978-80-271-3479-3.

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5775.

⁴² KUBÁNEK, V. *Tabák a tabákové výrobky*. Brno. Tribun, 2011. s. 3. 978-80-263-0158-5.

tabák. Od roku 2024 se právní úprava v rámci tabákových výrobků rozšířila na další druhy, které nejsou předmětem této práce.

Cigarety

Cigarety se charakterizují jako tabákové provazce, které se kouří v nezměněném stavu a nejsou doutníky ani cigarillos, dále tabákové provazce, které se jednoduchou neprůmyslovou manipulací vloží do dutinek z cigaretového papíru, nebo tabákové provazce, které se jednoduchou neprůmyslovou manipulací zabalí do cigaretového papíru.⁴³

Doutníky a cigarillos

Doutníky a cigarillos jsou tabákové smotky, které se kouří v nezměněném stavu a s ohledem na jejich vlastnosti a očekávání běžného spotřebitele jsou v nezměněném stavu určeny výhradně ke kouření a obsahují: krycí list ze surového tabáku, nebo trhanou tabákovou náplň, s krycím listem v obvyklé barvě doutníku z rekonstituovaného tabáku, jenž kryje celý výrobek, případně i filtr, avšak nikoli náustek v případě doutníků s náustkem, činí-li jejich jednotková hmotnost bez filtru nebo náustku nejméně 2,3 g a nejvýše 10 g a je-li obvod nejméně jedné třetiny délky alespoň 34 mm.⁴⁴

Tabákem ke kouření

Tabák řezaný, popřípadě jinak dělený, kroucený nebo lisovaný do desek, a který je možné kouřit bez dalšího průmyslového zpracování, tabákový odpad upravený pro prodej konečnému spotřebiteli, který nespadá pod písmeno a) nebo b) a který je možné kouřit, nebo tabák ke kouření obsahující více než 25 % hmotnosti tabákových částic s šířkou řezu menší než 1,5 mm; jedná se o jemně řezaný tabák určený pro ruční výrobu cigaret.⁴⁵

Spotřební daň z tabákových výrobků

Základem daně pro procentní část daně u cigaret je cena pro konečného spotřebitele, tj. cena, která je stanovena cenovým rozhodnutím podle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, *(zákon se vztahuje na uplatňování, regulaci a kontrolu cen výrobků, výkonů, prací a služeb (dále jen "zboží") pro tuzemský trh, včetně cen zboží z dovozu*

⁴³ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika. 2003, částka 118, s. 5776*

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika. 2003, částka 118, s. 5776.*

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika. 2003, částka 118, s. 5776.*

a cen zboží určeného pro vývoz)⁴⁶ ve znění pozdějších předpisů jako cena pro konečného spotřebitele jednotkového balení určeného k přímé spotřebě, nestanoví-li tento zákon jinak. Tato cena obsahuje i daň z přidané hodnoty. Základem daně pro pevnou část daně u cigaret je množství vyjádřené v kusech. Základem daně u doutníků a cigarillos je množství vyjádřené v kusech a u tabáku ke kouření množství vyjádřené v kilogramech.⁴⁷

Text	Sazba daně		
	Procentní část	Pevná část	Minimální
cigarety	30 %	1,97 Kč/kus	celkem nejméně však 3,52 Kč/kus
doutníky, cigarillos	---	2,29 Kč/kus	---
tabák ke kouření	---	3000 Kč/kg	---

Tab. č. 3: Sazby daně z tabákových výrobků v roce 2023⁴⁸

Zahřívání tabákový výrobek

Zahříváním tabákovým výrobkem se pro účely daně ze zahřívání tabákových výrobků rozumí tabákový výrobek, který obsahuje tabák a je určen k užívání, které nezahrnuje postupné spalování tabáku, užívání nosem, žvýkání, a není předmětem daně z tabákových výrobků.

Zvláštním ustanovením § 130 ZSpD je ve vztahu k zahříváním tabákovým výrobkům ta skutečnost, že byť není taxativně stanoven ve vyjmenovaných vybraných výrobcích, ale hledí se na něj, jako na vybraný výrobek. Rovněž se na zahřívání tabákový výrobek použijí obdobně ustanovení o tabákových výrobcích, které jsou předmětem daně z tabákových výrobků.⁴⁹

Spotřební daň ze zahřívání tabákových výrobků

Základem daně ze zahřívání tabákových výrobků je množství tabáku obsaženého v zahřívání tabákových výrobcích v jednotkovém balení určeném pro přímou spotřebu vyjádřené v gramech zaokrouhlené na 1 desetinné místo. Sazba daně ze zahřívání tabákových výrobků pro rok 2023 byla stanovena ve výši 3 Kč/g. Daň ze

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 526/1990 Sb., ze dne 27. listopadu 2003 o cenách. *In Sbirka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 86, s. 1946.

⁴⁷ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 118, s. 5776.

⁴⁸ ČESKO. Zákon č. 609/2020 Sb., ze dne 22. prosince 2020 Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. *In Sbirka zákonů, Česká republika.* 2020, částka 246, s. 6897.

⁴⁹ ČESKO. Zákon č. 80/2019 Sb., ze dne 12. března 2019 změna zákona o spotřebních daních. *In Sbirka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 37, s. 749.

zahříváných tabákových výrobků se vypočte jako součin základu daně a sazby daně ze zahříváných tabákových výrobků.⁵⁰

Surový tabák

S účinností od 1. 7. 2015 zavádí ZSpD novou spotřební daň ze surového tabáku. Surový tabák není taxativně uveden jako vybraný výrobek, a tak se na něj neaplikují ustanovení, která se vztahují k vybraným výrobkům. Daň ze surového tabáku má speciální ustanovení pro vznik daňové povinnosti a pro určení osoby plátce.⁵¹ Surový tabák slouží zejména jako komodita k výrobě tabákových výrobků, proto jej zákonodárce nezařadil do vybraných výrobků, pouze legislativně upravil nakládání s touto komoditou. Zdanění surového tabáku je podmíněno zejména způsobem jeho použití, a to především zda bude používán pro jiné účely, než je výroba tabákových výrobků, nebo bude prodáván dalšímu subjektu v rámci jejich výroby nebo prodeje do zahraničí, dále bude podléhat zdanění, pokud nebyl prokázán původ surového tabáku nebo prokázán účel použití surového tabáku a zda nebyla prokázána identifikace osoby, které byl nebo má být surový tabák dodán. Pokud subjektu vznikne daňová povinnost k dani ze surového tabáku, bude povinen se registrovat do 7 dnů ode dne, ve kterém se stal plátcem. Surovým tabákem se pro účely tohoto zákona rozumí:

- zejména přírodně nebo uměle sušený nebo nesušený, fermentovaný nebo nefermentovaný, expandovaný nebo neexpandovaný list rostliny rodu tabák, její další části, kdy listy mohou být celé, částečně nebo zcela vyžilované,
- dále zbytky z listů nebo jiných částí rostliny, které vznikají při zpracování výše uvedené rostliny,
- při manipulaci s těmito listy nebo dalšími částmi rostliny nebo také při výrobě tabákových výrobků, kdy tyto části nejsou upraveny pro prodej konečnému spotřebiteli,
- rekonstituovaný tabák vyrobený spojením jemně rozdrobeného tabáku, konečnému spotřebiteli.⁵²

⁵⁰ ČESKO. Zákon č. 80/2019 Sb. ze dne 12. března 2019 Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2019, částka 37, s. 749 až 750.

⁵¹ Celní správa: Daně. Spotřební daně. Surový tabák. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/surovy-tabak/Stranky/default.aspx>.

⁵² ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června Zákon, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2020, částka 65, s. 2035.

Spotřební daň ze surového tabáku

Základem daně ze surového tabáku je množství surového tabáku vyjádřené v kilogramech. Sazba daně ze surového tabáku se stanoví ve výši sazby spotřební daně z tabáku ke kouření. Daň ze surového tabáku se vypočte jako součin základu daně a sazby daně ze surového tabáku.⁵³ Výše daně je pro rok 2023 stanovena na 3000 Kč za 1 kg.⁵⁴

3.6 Právní aspekty tabákových výrobků

Tato část bakalářské práce se věnuje především k právním aspektům vztahující se k nakládání s cigaretami, doutníky, tabákem ke kouření a surovým tabákem v České republice, které má v pravomoci zejména CS ČR. Nedílnou součástí legislativního rámce upravující nakládání s tabákovými výrobky je svěřen Státní zemědělské a potravinářské inspekci.

Po takzvané sametové revoluci v roce 1992 vzniká v Čechách první společnost Tabák a.s. Kutná Hora s majoritním vlastníkem Philip Morris International Inc., který koupil jako celek státní společnost Tabák a.s. V roce 1994 končí v České republice pěstování tabáku z důvodu větších požadavků na kvalitu tabáku a tabákových rostlin uplatňovaných společností Philip Morris International Inc.⁵⁵ V současné době se v České republice legálně věnuje výrobě a dovozu tabákových výrobků pouze několik společností, které aby mohly s těmito výrobky obchodovat, musí splnit několik zákonných podmínek, zejména musí mít dle ZSpD vydáno povolení místně příslušného celního úřadu k nakládání s tabákovými výrobky a zároveň se registrovat u správce daně k dani z tabákových výrobků⁵⁶. Stěžejním zákonem pro tabákové výrobky v oblasti daní je ZSpD a dále vyhláška č. 82/2019 Sb., o tabákových nálepkách, v platném znění, kdy předmětem této úpravy se stanoví vzor a rozměry tabákové nálepky a způsob jejího používání a umístění včetně inventarizace a evidence.⁵⁷ Dále je subjekt povinen složit finanční prostředky k zajištění daňového skladu.

⁵³ ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2020, částka 65, s. 2035.

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 609/2020 Sb., ze dne 22. prosince 2020, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2020, částka 246, s. 6897.

⁵⁵ KUBÁNEK, V. *Tabák a tabákové výrobky*. Brno. Tribun, 2011. s. 18 až 20. ISBN: 978-80-263-0158-5.

⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5776.

⁵⁷ ČESKO. Vyhláška č. 82/2019 Sb., ze dne 20. března 2019 o tabákových nálepkách. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2019, částka 38, s. 767 až 769.

Povolení k nakládání s tabákovými výrobky

Aby mohl podnikající subjekt, právnická nebo fyzická osoba nakládat s tabákovými výrobky, tzn. přijímat, odesílat nebo vyrábět je a následně značit tabákovou nálepkou, je nezbytné, aby mu bylo příslušným celním úřadem vydáno povolení k této podnikatelské činnosti. Návrh na vydání povolení musí obsahovat se adresuje místně příslušnému celnímu úřadu, který po prověření a splnění zákonných podmínek u dotčeného subjektu vydá pravomocné povolení k provozování daňového skladu, kdy provozovatel daňového skladu je daňovým subjektem. Dle § 43c ZSpD jsou taxativně stanovené následující podmínky pro vydání povolení:

- spolehlivost,
- bezdlužnost,
- ekonomická stabilita,
- vlastnictví oprávnění provozovat živnost umožňující výkon těchto činností související s povolením,
- navrhovatel nesmí být v likvidaci nebo v úpadku.⁵⁸

Výše uvedené podmínky spolehlivosti a bezdlužnosti musí splňovat navrhovatel a v případě, že je navrhovatelem právnická osoba, rovněž fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu navrhovatele anebo vykonává činnost statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu navrhovatele. Podmínky pro vydání povolení musí být splňovány po celou dobu trvání povolení. Nedílnou podmínkou je složení zajištění daňového skladu, a to složením nebo převodem finančních prostředků na depozitní účet správce daně, a to až do výše 50.000.00 Kč za jeden daňový sklad.⁵⁹

Podmínky povolení k surovému tabáku

Specifickou komoditou je surový tabák, který se používá k výrobě tabákových výrobků. Novela zákona o spotřebních daních od 1. 7. 2015 zavedla spotřební daň ze surového tabáku. Surový tabák není vybraným výrobkem, takže na něj nejsou aplikována ustanovení zákona o spotřebních daních, která pojednávají o vybraných výrobcích.

Daň ze surového tabáku tak má speciální ustanovení pro vznik daňové povinnosti a pro určení osoby plátce. Hlavním principem je, že surový tabák není možné až na

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbíрка zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5746.

⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 292/2009 Sb., ze dne 22. července 2009, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. *In Sbíрка zákonů, Česká republika*. 2009, částka 90, s.4295.

výjimky bez přiznání a zaplacení daně použit k jiným účelům než k výrobě tabákových výrobků. Podmínky stanovené ZSpD stanoví, že surový tabák, který je skladován pro jiný účel než výrobu tabákových výrobků, nesmí skladovat jiná osoba než registrovaná osoba skladující surový tabák.⁶⁰ To znamená, že použitím surového tabáku pouze pro výrobu tabákových výrobků se nemusí daňový subjekt registrovat u správce daně a rovněž mu nevzniká v tomto případě daňová povinnost, ale musí splňovat výše uvedené zákonné podmínky, především mít vydané povolení k provozování daňového skladu na výrobu tabákových výrobků. V ostatních případech nakládání se surovým tabákem, je dotčený subjekt považován za osobu skladující surový tabák a je tak povinen splnit podmínky stanovené ZSpD, zejména podat u místně příslušného celního úřadu přihlášku k registraci. Podmínky registračního řízení jsou dle § 134zj ZSpD následující:

- oprávnění provozovat živnost umožňující výkon činnosti osoby skladující surový tabák,
- spolehlivost a bezdlužnost této osoby,
- skutečnost, že osobě skladující surový tabák nebyl vysloven zákaz činnosti znemožňující výkon její činnosti,
- rovněž podmínka, že osoba skladující surový tabák není v likvidaci nebo v úpadku a
- rovněž podmínka poskytnutí kauce správci daně až do výše 20.000.000 Kč.⁶¹

Se surovým tabákem, tabákovými listy nebo jeho částmi lze volně obchodovat a přepravovat je v rámci zemích EU bez elektronických administrativních dokumentů v elektronickém systému pro evidenci a sledování doprav vybraných výrobků Excise Movement and Control Systém, (dále jen „EMCS“) ale jen s provázejícími papírovými doklady. Tento evropský elektronický systém používá a spravuje v České republice celní správa. Skutečnost, že obchod se surovým tabákem je v ostatních zemích EU plně legální a bez větších omezení, komplikuje tento aspekt značně mezinárodní boj proti nelegální výrobě cigaret a jiných tabákových výrobků, a je tak nepochybně jisté, že tabákové výrobky jsou velkým problémem a velkou výzvou pro správce daně v zemích

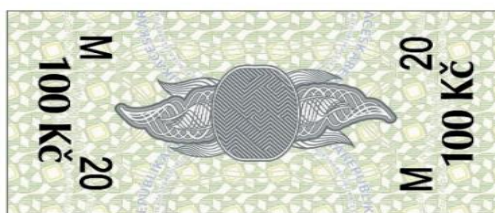
⁶⁰ ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června 2015 kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2015, částka 65, s. 2037.

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června 2015, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2015, částka 65, s. 2037.

EU, protože pokud se nedostanou společně do výše uvedených elektronických systémů a evidencí tabákových výrobků, mohou se snadněji vyrábět nelegální cigarety a další tabákové výrobky. Obchod se surovým tabákem a jeho přeprava ve většině zemí je naprosto volná a nekontrolovaná.⁶²

Tabákové nálepky

Značení tabákových výrobků tabákovou nálepkou se na území České republiky provádí od 1. 1. 1994, kdy se zavedla povinnost označovat vyráběné a dovážené tabákové výrobky. Tuto problematiku prvotně řešil zákon České národní rady č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních. Dalším souvisejícím právním předpisem byl pokyn Ministerstva financí ČR ze dne 25. října 1993, který přímo stanovil způsob nákupu, distribuce a prodeje tabákových nálepek a stanovil tak termín 1. leden 1994 jako termín zavedení povinnosti na území České republiky označovat tabákové výrobky tabákovou nálepkou.

Obr. č.1: Současný vzor tabákové nálepky pro jednotkové balení cigaret⁶³

Tabáková nálepka sloužící pro daňové účely současně plní požadavky vydaného rozhodnutí EU 2018/576 a zahrnuje nejméně pět typů ověřovacích elementů, z nichž alespoň jeden je zjevný, jeden poloskrytý a jeden skrytý. Současně alespoň jeden z použitých ověřovacích elementů dodává poskytovatel, který je nezávislou třetí stranou.⁶⁴ Objednávání tabákových nálepek se řídí podle § 118 ZSpD, kdy samotná objednávka tabákových nálepek plní funkci daňového přiznání ke spotřební dani z tabákových výrobků. Hodnota tabákových nálepek odpovídá výši daňové povinnosti tabákového výrobku za jednotkové balení určené k přímé spotřebě. Odběratel tabákových nálepek je povinen objednávat a odebírat tabákové nálepky výhradně u pověřeného správce daně,

⁶² TOSZA S., VERVAELE, E., A., J. *Combating Illicit Trade in Tobacco Products, In Search of Optimal Enforcement*. Switzerland. 2022. Publisher Springer Cham. s. 60 až 61. ISBN: 978-3-030-67801-2.

⁶³ ČESKO. Vyhláška č. 82/2019 Sb. ze dne 20. března 2019 o tabákových nálepkách. Příloha č. 1. *In Sbíрка zákonů, Česká republika*. 2019, částka 38, s. 770.

⁶⁴ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Tabákové výrobky povinnosti hospodářských subjektů. s 12. [online]. [cit.2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/vybrane-komodity-tabakove-vyrobyky-prirucka-pro-tabakove-vyrobyky.aspx>.

kterým je Celní úřad pro Středočeský kraj, územní pracoviště Kutná Hora, oddělení tabákových nálepek.⁶⁵

Sledovatelnost tabákových výrobků

Specifický způsob ochrany trhu s tabákovými výrobky je systém, který byl zaveden na základě Provděcího nařízení Komise (EU) 2018/574 ze dne 15. prosince 2017, o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků, kdy tato směrnice je implementována do Zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.⁶⁶ Tento zákon stanoví povinnosti, které výrobce, dovozce, distributor a maloobchodní prodejce tabákových výrobků jsou povinni zaznamenávat převzetí všech jednotkových balení do svého držení, jakož i veškeré přesuny v rámci jejich držení a konečný výstup jednotkových balení z jejich držení. Tuto povinnost lze splnit označením a záznamem celého balení, například kartonu, krabice kartonů či palety, zůstane-li umožněno sledování a vyhledávání všech jednotkových balení.⁶⁷

Systém se nazývá Track&Trace. Cílem systému sledovatelnosti je poskytnout členským státům a Komisi EU účinný nástroj v boji s nezákonným obchodem s tabákovými výrobky, je pro účely vyšetřování a prosazování práva nezbytná včasná dostupnost údajů o událostech, které se týkají dodavatelského řetězce a transakcí.⁶⁸ Jedná se o digitální značení tabákových výrobků, který představuje aplikaci jedinečného identifikátoru ve formátu digitálního kódu na obal výrobku v průběhu jeho výroby. Digitální kód je jedinečný pro daný výrobek a obsahuje zabezpečení proti jeho padělání. Toto značení umožňuje následně sledovat pohyb konkrétního výrobku na cestě od výrobce k prvnímu maloobchodnímu prodejci. Státní tiskárna cenin byla na základě usnesení vlády České republiky ze dne 17. října 2018 č. 671, jmenována veřejným vydavatelem jedinečných identifikátorů tabákových výrobků pro Českou republiku

⁶⁵ Celní správa. Objednávání tabákových nálepek podle zákona o spotřebních daních [online]. [cit.2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/informace-dle-zak-c-1061999sb/zivotni-situace/Stranky/%E2%80%8BObjednávání-tabákových-nálepek-podle-zákona-o-spotřebních-daních.aspx>.

⁶⁶ EU. Provděcí nařízení komise (EU) 2018/574 ze dne 15. prosince 2017 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků. s. L 96/7. [online]. [cit. 2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0574>.

⁶⁷ ČESKO. Zákon č. 180/2016 Sb., ze dne 27. dubna 2016, kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2016, částka 69, s.2911.

⁶⁸ EU. Provděcí nařízení komise (EU) 2018/574 ze dne 15. prosince 2017 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků. s. L 96/9. [online]. [cit. 2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0574>.

ve smyslu čl. 3 prováděcího nařízení Komise EU č. 2018/574 ze dne 15. prosince 2017 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků.⁶⁹

Obr. č. 2: Příklad značení výrobku bezpečnostním prvkem a jedinečným identifikátorem (číselný kód).⁷⁰

Digitální značení ve spojení s Track&Trace systémem zajišťuje:

- garanci původu a kvality výrobků pro domácí i zahraniční odběratele a spotřebitele,
- zvýšení ochrany výrobků, ztížení podmínek pro padělatele,
- zvýšení kontroly pohybu jednotlivých výrobků na cílových trzích,
- zjednodušení stahování informací o prodeji konkrétního výrobku,
- přístup k veřejně dostupné službě pro prokázání původu a kvality zboží.⁷¹

Účinnost tohoto opatření byla stanovena od 20. 5. 2019 pro cigarety a tabák určený k ručnímu balení cigaret a od 20. 5. 2024 pro jiné tabákové výrobky. Nezávislá třetí strana uvedená v tomto zákoně musí Evropské komisi, Státní zemědělské a potravinářské inspekci, Celní správě České republiky a externímu odborníkovi umožnit plný přístup k zařízení pro uchovávání údajů. Státní zemědělská a potravinářská inspekce může na základě řádně odůvodněné žádosti poskytnout výrobcům nebo dovozcům tabákových výrobků a výrobků souvisejících s tabákovými výrobky přístup k těmto uchovávaným údajům. Celní správa ČR má stanovenou následující povinnost dle § 15a odst. 3

⁶⁹ EU. Prováděcí nařízení komise (EU) 2018/574 ze dne 15. prosince 2017 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků. s. L 96/12. [online]. [cit. 2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0574>.

⁷⁰ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Tabákové výrobky povinnosti hospodářských subjektů. s 13. [online]. [cit.2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/vybrane-komodity-tabakove-vyroby-prirucka-pro-tabakove-vyroby.aspx>.

⁷¹ Státní tiskárna cenin. Produkty. Track-trace. [online]. [cit. 2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://stc.cz/produkty/track-trace/zakladni-informace/>.

citovaného zákona, kdy zjistí-li orgán Celní správy České republiky při výkonu své činnosti, že byla porušena povinnost stanovená v § 13f odst. 1, sdělí tuto skutečnost bezodkladně Státní zemědělské a potravinářské inspekci.⁷² Státní dozor nad dodržováním povinností stanovených výše uvedeným zákonem dále vykonávají následující orgány státní správy:

- Orgány ochrany veřejného zdraví, a to krajské hygienické stanice,
- Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra,
- Státní veterinární správa.

3.7 Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Orgánem kompetentním ke kontrole tabákových výrobků je Státní zemědělská a potravinářská inspekce, (dále jen „SZPI“).⁷³ SZPI kontroluje, v rámci stanovených kompetencí, zemědělské výrobky, potraviny nebo tabákové výrobky, a rovněž předměty a materiály přicházející do styku s potravinami. Tyto kompetence se vztahují na uvádění na trh, tedy mimo jiné na výrobu, uchování, přepravu i prodej včetně dovozu.⁷⁴

Jednou z činností SZPI je kontrola vztahující se na vzhled, vlastnosti, obsah, složení a způsob uvádění tabákových výrobků na trh, včetně stanovení jejich maximální úrovně emisí a umístění a vlastnosti jedinečného identifikátoru a rozsah údajů v něm obsažených stanoví vyhláška č. 311/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích.⁷⁵ Jelikož jsou tabákové výrobky určeny k přímé spotřebě lidí, je právním předpisem požadována další specifikace těchto výrobků zejména povinnosti výrobce, dovozce, maloobchodního prodejce a distributora tabákových výrobků a výrobků souvisejících s tabákovými výrobky a stanovenými omezeními, kterými jsou dle zákona o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Rovněž je na legislativní úrovni používána Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížování právních a správních

⁷² ČESKO. Zákon č. 180/2016 Sb., ze dne 27. dubna 2016, kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2016, částka 69, s.2911.

⁷³ ČESKO. Zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24. duben 1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 38, s. 2182.

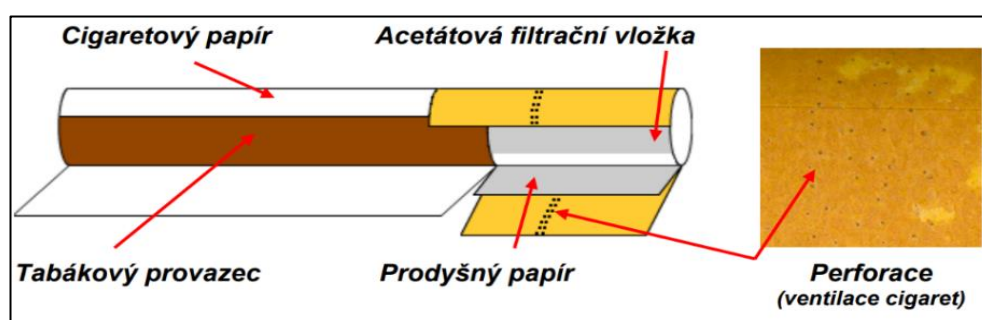
⁷⁴ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. [online]. [cit.2023-12-25]. Dostupné z WWW: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/kontrolni-cinnost-szpi.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

⁷⁵ ČESKO. Vyhláška č. 311/2023 Sb., ze dne 11. října 2023 kterou se mění vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2023, částka 146, s. 4234.

předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků a souvisejících výrobků a dále o zrušení směrnice 2001/37/ES.⁷⁶

Tabákové výrobky uváděné na trh nesmějí obsahovat zakázané látky stanovené výše uvedeným prováděcím právním předpisem, které zejména vytvářejí dojem zdravotní prospěšnosti tabákového výrobku, způsobují zbarvení emisí, usnadňují vdechování nebo příjem nikotinu nebo zvyšují toxický nebo návykový účinek tabákového výrobku. Dále je zakázáno uvádět na trh cigarety s charakteristickou příchutí, tabák určený k ručnímu balení cigaret s charakteristickou příchutí a zahříváné tabákové výrobky s charakteristickou příchutí, dále je zakázáno uvádět na trh cigarety, tabák určený k ručnímu balení cigaret nebo zahříváné tabákové výrobky obsahující aroma v jakékoliv jejich složce, zejména ve filtrech, papírech, baleních nebo kapslích, a jiné technické prvky umožňující změnu vůně nebo chuti tabákových výrobků nebo intenzity jejich kouře. Filtry, papíry a kapsle nesmí obsahovat tabák nebo nikotin. Pro výrobu cigaret, tabáku určeného k ručnímu balení cigaret a zahříváných tabákových výrobků lze použít přísady, které jsou pro jejich výrobu zásadní, za podmínky, že tyto přísady nezpůsobují určitou charakteristickou příchutí a významně či v měřitelné míře nezvyšují.

K originálnímu technickému složení cigarety může napovědět i pohled nebo vizuální kontrola mikro filtrace. Jsou drobné tečky okolo filtru, které výrobci cigaret vypalují speciálním laserem. Pokud na kontrolované cigaretě chybí, jedná se vždy o padělaný výrobek.⁷⁷

Obr. č. 3: Technické složení cigarety s filtrem.⁷⁸

⁷⁶ EUROPA. EUR-LEX: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES. [online]. [cit.2023-12-18]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0040>.

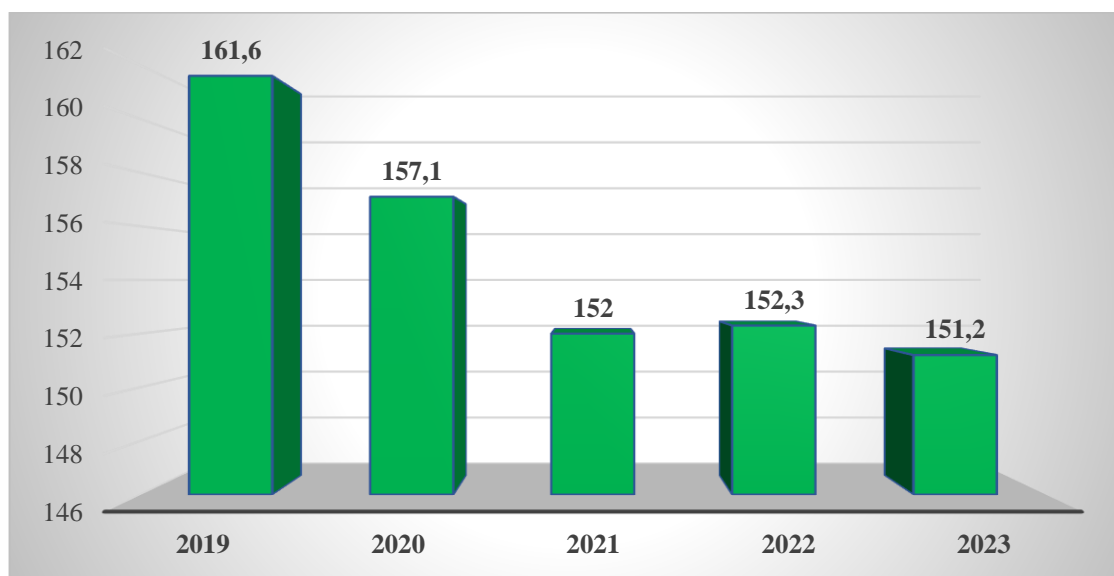
⁷⁷ ŠVEJDOVÁ, Z. Každá desátá krabička je pašovaná nebo padělaná. V Česku roste počet nelegálních cigaret. iROZHLAS. © 1997-2023 Český rozhlas. [online]. [cit.2023-12-18]. Dostupné z WWW: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-cigarety-koureni-padelani-pasovani-vychodni-evropa-spotrebni-dan_2003050805_tzr.

⁷⁸ KUBÁNEK, V. *Tabák a tabákové výrobky*. Brno. Tribun, 2011. s. 57. ISBN: 978-80-263-0158-5.

4 Inkaso spotřebních daní

Veřejné finance se zpravidla popisují, jako peněžní vztahy, tvorby rozdělování a užití peněžních fondů institucí, působících ve veřejném sektoru. Veřejné příjmy se charakterizují, jako zdroj veřejných výdajů. Nejvýznamnější příjem státního rozpočtu je příjem plynoucí z daní, který tvoří často i přes 90 % příjmové strany.⁷⁹

Celní správa ČR při výkonu svěřených kompetencí přispívá do státního rozpočtu České republiky výběrem daní, které zahrnují výnosy ze spotřebních daní, cla a daně z přidané hodnoty při dovozu, výnosy z dělené správy, energetických daní a správních poplatků. Nejvyšší podíl na těchto příjmech vykazuje inkaso vnitrostátní spotřební daně, které se pohybuje v celkovém každoročním inkasu kolem 95 %. V grafickém znázornění grafu č. 1 je znázorněn celkový výběr spotřebních daní Celní správou ČR, kdy v rozmezí let 2019 až 2023, kdy je patrný pokles výběru daní, především v souvislosti s tzv. pandemií – onemocněním COVID 19 i vládou ČR nařízeného útlumu činností průmyslu a volného pohybu osob v České republice, čímž došlo k reálnému poklesu spotřeby VV.

Graf. č. 1: Celkový výběr SPD v mld Kč, v letech 2019 až 2023.⁸⁰

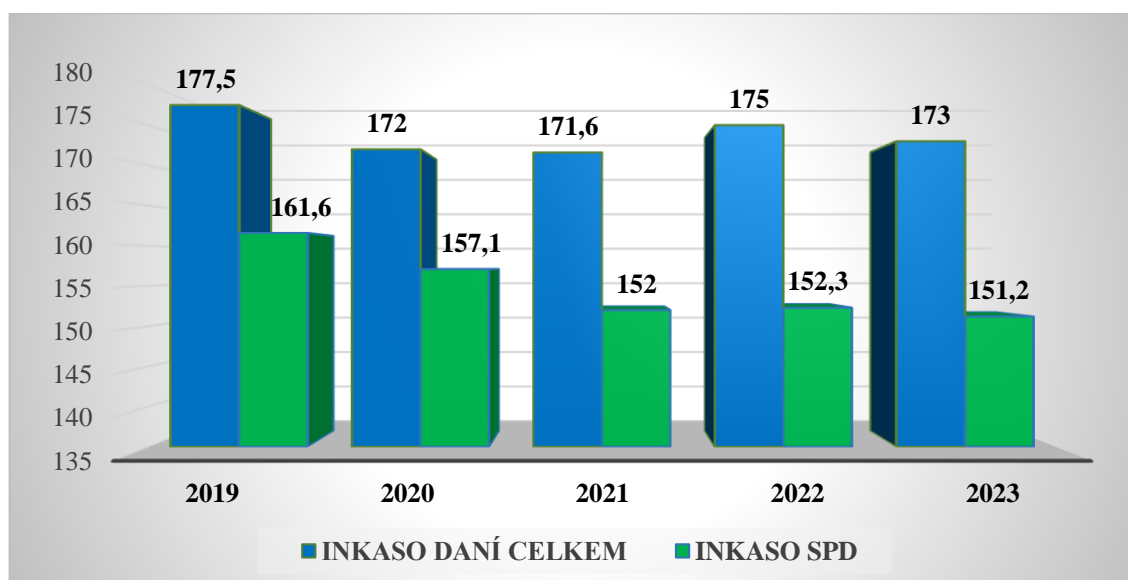
Tento aspekt rovněž uvádí Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, kdy ve své zprávě Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021 uvádí, že na trh měla v r. 2020 vliv epidemie COVID-19 a související

⁷⁹ LAJTKEPOVÁ, E. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Akademické nakladatelství CERM. 2021. s. 22. ISBN: 9778-80-7623-064-4.

⁸⁰ Ministerstvo financí ČR: Daně a účetnictví, daňové a celní statistiky. Zpráva o činnosti finanční správy a celní správy. 2022. s. 11. [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/m/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-ceske-republiky-52110>.

protiepidemická opatření, kdy došlo k poklesu prodeje tabákových výrobků, zejména cigaret v příhraničních oblastech s Rakouskem. Objem těchto nákupů činí podle odhadu až 30 % celého objemu nákupu cigaret v ČR. V celkovém souhrnu bylo vydáno méně tabákových nálepek než za r. 2019 (999 mil. ks v r. 2020, 1 044 mil. ks v r. 2019).⁸¹

S výjimkou daně z minerálních olejů je výnos spotřebních daní určen výhradně do státního rozpočtu. Pokud jde o daň z minerálních olejů, podle platného rozpočtového určení daní náleží přibližně 90,9 % výnosu daně státnímu rozpočtu a 9,1 % plyne Státnímu fondu dopravní infrastruktury.⁸² Pro názornost je v následujícím grafu č. 2 znázorněno porovnání celkového inkasa ze všech daní, cel a poplatků vybírané Celní správou ČR a samotným výběrem spotřebních daní.

Graf č. 2: Porovnání celkového inkasa CS ČR a SPD v mld Kč, v letech 2019 až 2023.⁸³

V České republice je největším podílem inkasa spotřebních daní celkově vybraná daň z minerálních olejů a tabákových výrobků. Inkaso spotřebních daní z minerálních olejů přímo souvisí se spotřebou pohonných hmot, a to zejména automobilových benzínů a motorové nafty. Hlavním důvodem, který v roce 2022 ovlivnil výnos daně z minerálních olejů bylo snížení sazby spotřební daně o 1,50 Kč/l z motorového benzínu,

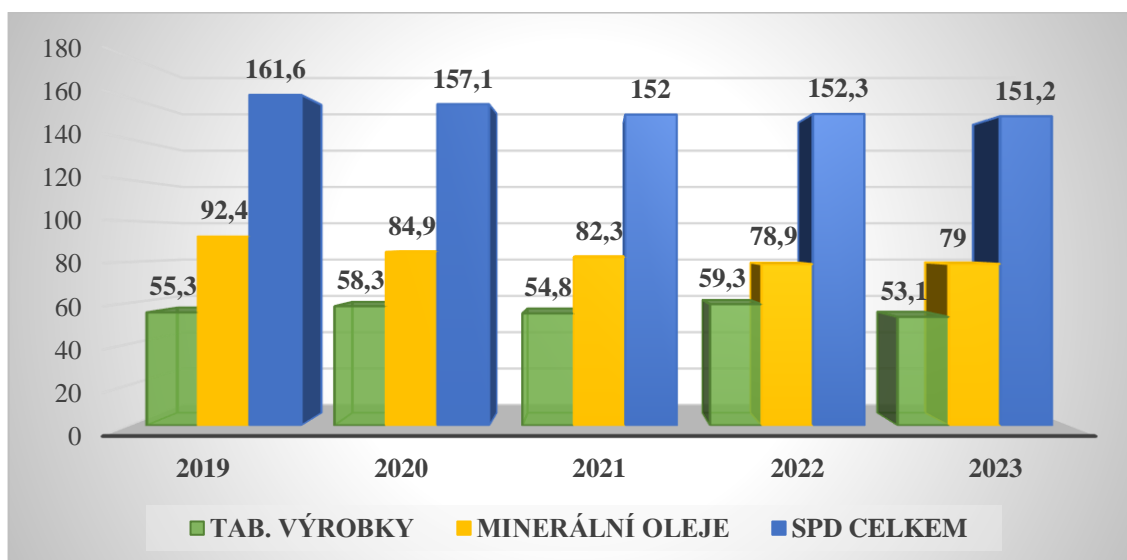
⁸¹MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H., 2021. *Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021*. s.50. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-281-4.

⁸² ČESKO. Zákon č. 1/2005 Sb., ze dne 26. prosince 2004, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 1, s. 1.

⁸³ Vlastní zdroj a zpracování.

účinné od června do září a z nafty u které bylo nižší zdanění prodlouženo do konce roku 2023.⁸⁴ K tomuto kroku přistoupila vláda ČR na základě energetické krize a následného vývoje cen energetických produktů na světovém trhu po započetí válečného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou.

Ke zvýšení inkasa daní z tabákových výrobků oproti roku 2021 došlo zejména z důvodu zvýšení sazeb daně k 1. 1. 2022 v průměru o 5 %. I přesto však nebylo dosaženo odhadovaného inkasa této daně. K důvodům lze řadit především samotné chování spotřebitelů, ale i tabákového průmyslu, kteří se zaměřují na nové produkty, například zahříváné tabákové výrobky nebo elektronické cigarety. Tímto klesá spotřeba tradičních tabákových výrobků, zejména cigaret a tabáku ke kouření, které představují zdaleka nejvýznamnější zdroj příjmů.

Graf č. 3: Podíl tabákových výrobků a minerálních olejů vs SPD v letech 2019 až 2023, v mld Kč.⁸⁵

Spotřeba a s ní související inkaso spotřební daně ze zahříváných tabákových výrobků významně vzrostlo, přibližně o 1 mld. Kč na celkových 2,4 mld. Kč. Vybraná výše daně byla za rok 2022 vyšší o 73,9 % což je znázorněno v grafu č. 4.⁸⁶ Trendem je v nadcházejícím období přechod spotřebitelů na nové alternativy užívání nikotinu i za použití jiných výrobků, jako např. nikotinové sáčky, e-cigarety, vapové cigarety a dalších produktů, které ještě v roce 2023 nebyly zákonem zdaněny. Zdanění spotřební daní

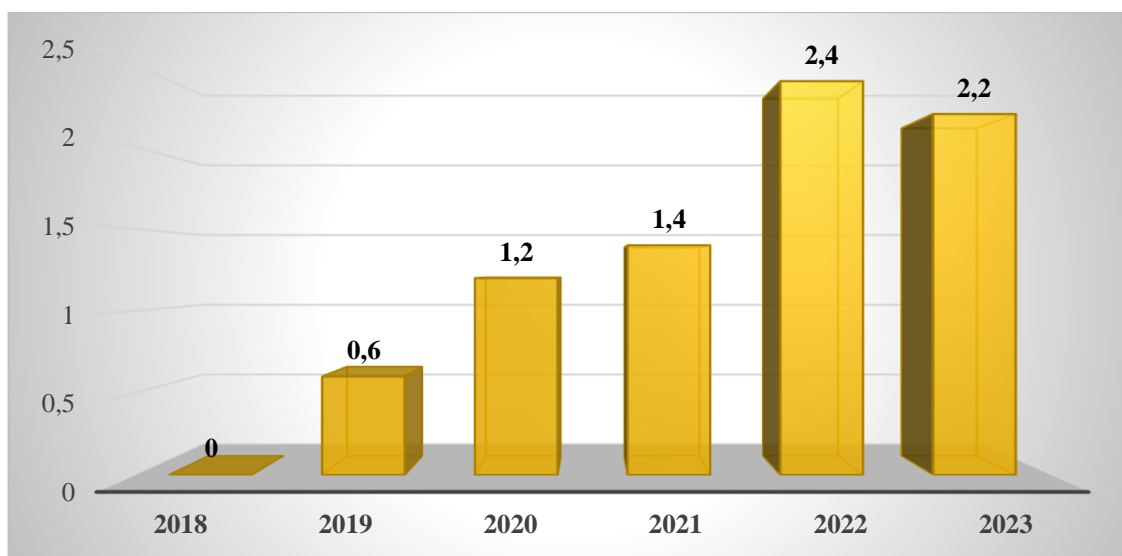
⁸⁴ ČESKO. Zákon č. 131/2022 ze dne 11. května 2022, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2022, částka 64, s. 1374.

⁸⁵ Vlastní zdroj a zpracování.

⁸⁶ Ministerstvo financí ČR: Daně a účetnictví, daňové a celní statistiky. Zpráva o činnosti finanční správy a celní správy. 2022. s. 14. [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/m/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-ceske-republiky>.

u těchto výrobků se uskuteční až v roce 2024 na základě Zákona č. 349/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, s účinností změn od data 1. 4. 2024.⁸⁷ Vzhledem k tomu, že budou do právního systému České republiky zařazeny v rámci spotřebních daní další výše uvedené výrobky bude ČR jednou z prvních zemí v EU, která zdanění uvedených výrobků na národní úrovni zavede. Nové zdanění předmětných výrobků by mělo přinést do státního rozpočtu v roce 2024 plánovaných 400 milionů korun.⁸⁸

Evropská unie připravuje dlouhodobě revizi směrnice o tabákových výrobcích, která má mimo jiné definovat jednotlivé kategorie produktů souvisejících s užíváním nikotinu. Podle ministerstva zdravotnictví však Evropská komise, navzdory dřívějším plánům, návrh revize v roce 2023 nepředloží. Rovněž se čeká na výstupy konference COP – FCTC (Konference smluvních stran Rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace o kontrole tabáku), která bude řešit budoucí přístup ke světové regulaci tabáku a výrobků s ním (alespoň částečně) spojených.⁸⁹

Graf č. 4: Vývoj inkasa daně ze zahříváných tabákových výrobků, v mld. Kč.⁹⁰

⁸⁷ ČESKO. Zákon č. 349/2023 Sb., ze dne 12. prosince 2023 kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů. *In Sběrka zákonů, Česká republika*. 2023, částka 163, s. 4984 až s. 4986.

⁸⁸ Seznam, zprávy. Vláda o neřestech: Elektronické cigarety zdraží, automaty se dál vyplatí. Copyright © Seznam Zprávy, a.s. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z WWW: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-vlada-o-nerestech-elektronicke-cigarety-zdrazi-automaty-se-dal-vyplati-233345>.

⁸⁹ EURACTIV. Nová evropská regulace tabáku nabírá zpoždění. Česko do ní chce zahrnout i nikotinové sáčky. 2023. EUROAKTIV.cz [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z WWW: <https://euractiv.cz/section/politika/news/nova-evropska-regulace-tabaku-nabira-zpozdeni-cesko-do-ni-chce-zahrnout-i-nikotinove-sacky/>.

⁹⁰ Vlastní zdroj a zpracování.

Státní zdravotní ústav každoročně realizuje Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice (NAUTA), v rámci kterého jsou prostřednictvím dotazníkového šetření získávána data o užívání tabáku, nikotinu a alkoholu u populace osob České republiky ve věku 15 a více let.⁹¹ Dle výzkumu a výsledků reprezentativního šetření o užívání tabáku a alkoholu bylo v populaci České republiky v roce 2022 celkem 24,4 % kuřáků různých druhů tabákových výrobků, které zahrnují cigarety (průmyslově vyráběné i ručně balené), dýmky, doutníky, doutníčky a vodní dýmky. Denně kouří 20,6 % mužů a 12,0 % žen starších 15 let. Ve sledovaných letech 2012–2022 lze pozorovat trvalé snižování podílu kuřáků v populaci (prevalence).⁹²

Neoddiskutovatelným aspektem jsou výdaje na lékařskou péči lidí závislých na nikotinu. Ve vztahu k příjmům spotřebních daní z tabákových výrobků, a otázky, zda by se zhroutil státní rozpočet, kdyby nebylo kuřáků uvádí doc. MUDr. Eva Králíková, CSc. následující: *„Ekonomové říkají, že tabákové daně se ani jako přínos pro společnost brát nemají, kuřáci by neprokouřené peníze jistě nezhodily, ale koupili by si něco jiného, peníze by se z trhu neztratily. Většinou se investuje do služeb, a to oživí ekonomiku, protože služby zaměstnají mnohem více lidí než výroba cigaret.“*⁹³

Trendem uživatelů nikotinu je používat alternativy k tabákovým výrobkům, jako je zahřívání tabák, elektronické cigarety nebo nikotinové sáčky. K tomuto se vyjádřila vedoucí Centra podpory veřejného zdraví SZÚ Marie Nejedlá: *„S rostoucím tlakem opatření na kontrolu tabáku se snaží tabákové společnosti o vývoj a uvádění na trh nových alternativ tabákových výrobků, jako je zahřívání tabák, elektronické cigarety nebo nikotinové sáčky, které se snaží propagovat jako méně toxické a bezpečnější alternativy ke konvenčním cigaretám. Ve skutečnosti tyto produkty nejsou neškodné a mohou vystavit uživatele vyšším hladinám některých toxických látek. Navíc pokud obsahují nikotin, vzniká na jejich užívání velmi rychle závislost. Spotřeba nikotinu zejména u dětí a dospívajících má škodlivé účinky na vývoj mozku.“*⁹⁴

⁹¹ Státní zdravotní ústav. 2023. NAUTA. 2022. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z WWW: <https://szu.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/tabak-a-alkohol/nauta/>.

⁹² Ministerstvo zdravotnictví ČR. Tiskové zprávy. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/temer-ctvrtina-obyvatel-cr-je-zavisla-na-tabaku-mlade-stale-casteji-lakaji-alternativy/>.

⁹³ KRÁLÍKOVÁ, E. *Diagnóza F17: závislost na tabáku*. Nakladatelství Mladá fronta a.s. Praha 2015. s.36. ISBN:978-80-204-3711.

⁹⁴ Ministerstvo zdravotnictví ČR. Tiskové zprávy. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/temer-ctvrtina-obyvatel-cr-je-zavisla-na-tabaku-mlade-stale-casteji-lakaji-alternativy/>.

5 Celní správa České republiky

Celní správa České republiky (dále jen „celní správa“) je soustavou správních orgánů a ozbrojeným bezpečnostním sborem, jejímž cílem je ochrana ekonomických a bezpečnostních zájmů České republiky, Evropské unie a jejich občanů, aktivní podpora a kontrola obchodu a boj proti podvodům.⁹⁵ Vznikla 1. ledna 1993 z Československé Ústřední celní správy na základě Zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon.⁹⁶ V současné době se činnost celní správy řídí podle Zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

Po vstupu ČR do EU v roce 2004 přibylo zákonných povinností zejména právních předpisů vydaných EU, které se týkali mimo jiné i doprav a nakládání s vybranými výrobky, kterými se celní správa musela zabývat. Nejdůležitější okamžik pro činnost celní správy byl vstup České republiky do schengenského prostoru, který se uskutečnil dne 21. prosince 2007. V noci z 20. na 21. prosince byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích, čímž došlo prakticky k zániku výkonu stálých kontrolních činností na státní hranici a hraničních přechodech. Na mezinárodních letištích v rámci letů uvnitř rozšířeného Schengenu byly ukončeny hraniční kontroly 30. března 2008.⁹⁷

Kompetence Celní správy ČR

Ke kompetencím, které v současnosti celní správa provádí na základě právních předpisů ČR a předpisů EU lze zařadit zejména celní řízení a správu spotřebních daní na území ČR, vyšetřování daňových a celních podvodů a souvisejících trestních činů, řeší další celní daňové delikty v rámci správního řízení. Příslušníci celní správy také odhalují trestné činy, bojují proti organizovanému zločinu, dále také vykonávají kontrolní činnosti v rámci svěřených zákonných kompetencí, jakými jsou kontroly zaměstnávání cizinců nebo při ochraně práv duševního vlastnictví a kontroly plnění povinností uložených zákonem o hazardních hrách, kdy se ověřuje, zda je hazardní hra provozována podle zákona o hazardních hrách a podmínek stanovených v povolení k provozování hazardních her vydaných Ministerstvem financí. Dále provádí vybírání a vymáhání peněžitých plnění (např. pokut), která byla uložena jinými správními úřady v řízení podle správního řádu a která jsou příjmem státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtů územních

⁹⁵ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 5, s. 98.

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 13/1993 Sb., ze dne 15. prosince 1992 celní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 5, s. 74.

⁹⁷ Eroskop. Vstup ČR do Schengenu. [online]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z WWW: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/vstup-cr-do-schengenu/>.

samosprávních celků. Rovněž jsou přínosem kontroly vykonávané na úseku ochrany exemplářů CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) při dovozu, vývozu, zpětném vývozu a tranzitu.⁹⁸

Celní správa na základě Zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému spolupracuje na vyžádání jako ostatní složka integrovaného záchranného systému, a to zejména v případě vyhlášených mimořádných událostí s dalšími bezpečnostními a záchrannými sbory při záchranných a likvidačních pracích.⁹⁹ Celní správa rovněž zajišťuje činnost stálých a pohotovostních složek celostátní radiační monitorovací sítě spočívající zejména v měření radionuklidové kontaminace osob, dopravních prostředků, zboží, předmětů a materiálů pomocí stacionárních detekčních zařízení na vybraných měřicích místech. Celní orgány ve všech výše jmenovaných oblastech úzce spolupracují s dalšími orgány státní správy, zejména se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost.

Organizační struktura

Organizační struktura Celní správy České republiky je stanovena na základě zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, který vešel v účinnost dne 1. 1. 2013. Celní správa se dělí na dva základní stupně. Prvním stupněm je Generální ředitelství cel sídlící v Praze a druhým stupněm je čtrnáct krajských celních úřadů, patnáctý celní úřad sídlí na letišti Václava Havla – Celní úřad Ruzyně v Praze. Nadřízeným orgánem Celní správy ČR je Ministerstvo financí ČR.¹⁰⁰ Ještě do konce roku 2023 bylo u krajských celních úřadů dislokováno celkem 33 územních pracovišť. V rámci dílčí reorganizace celní správy bylo na základě vyhlášky Ministerstva financí č. 304/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 328/2020 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech, ve znění vyhlášky č. 311/2022 Sb. zrušeno 6 územních pracovišť, a to ÚP Dražnov, ÚP Třebíč, ÚP Blansko, ÚP Třinec, ÚP Napajedla a Valašské Meziříčí s účinností výše uvedeného právního předpisu od 1. 1. 2024.¹⁰¹

⁹⁸ Celní správa: O nás. Kompetence. [online]. [cit. 2023-12-29]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>.

⁹⁹ ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 73, s. 3462.

¹⁰⁰ Celní správa: Organizace celní správy. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

¹⁰¹ ČESKO. Vyhláška č. 304/2023 Sb., ze dne 27. září 2023, kterou se mění vyhláška č. 328/2020 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech, ve znění vyhlášky č. 311/2022 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2023, částka 142, s. 4186.

V čele Celní správy České republiky stojí generální ředitel Generálního ředitelství cel, kterým je brig. gen. Mgr. Marek Šimandl, MPA, jeho prvním zástupcem je brig. gen. Mgr. David Chovanec, druhým zástupcem generálního ředitele je brig. gen. Mgr. Bc. Pavel Kotraba.¹⁰²

Obr. č. 4: Dislokace celních úřadů a územních pracovišť v roce 2024.¹⁰³

Generální ředitelství cel

Generální ředitelství cel je správním úřadem s celostátní působností a vykonává působnost správního orgánu nejbližše nadřízeného celním úřadům.¹⁰⁴ Provádí kontrolní a metodickou činnost ke všem vykonávaným agendám, navrhuje a projednává právní předpisy. Je orgánem celní správy, který má ve věcech vymezených trestním řádem postavení policejního orgánu. Dále působí při zajišťování úkolů souvisejících se sjednáváním mezinárodních smluv, s rozvojem mezistátních styků a mezinárodní spolupráce, jakož i úkolů, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv

¹⁰² Celní správa: Vedení Celní správy ČR. [online]. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/vedeni-celni-spravy-cr.aspx>.

¹⁰³ Celní správa: Organizace celní správy. [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

¹⁰⁴ KÁRNÍK, M. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: Nakladatelství ANAG. 2012. Edice právo, s. 119. ISBN 978-80-7263-779-9.

a z členství v mezinárodních organizacích. Je ústředním kontaktním orgánem odpovědný za spolupráci v oblasti spotřebních daní, zajišťuje výměnu informací mezi členskými státy Evropské unie navzájem a mezi členskými státy a Evropskou komisí. Generální ředitelství cel v oblasti evidence a statistiky, je správcem centrálního informačního systému orgánů celní správy, vede centrální evidenci o kontrolovaném zboží a další evidence a registry nezbytné pro výkon působnosti orgánů celní správy.

Celní úřady

Dle § 6 zákona o Celní správě České republiky jsou stanoveny celní úřady, kterých je v České republice patnáct, sídlí ve čtrnácti krajských městech a patnáctý je dislokován na letišti Václava Havla – Celní úřad Ruzyně v Praze, který vykonává působnost na území celního prostoru Celního úřadu Praha Ruzyně.¹⁰⁵ Celní úřad řídí ředitel, kterým může být pouze celník.

Celní úřady jsou obecným správcem daně podle správního řádu a vykonává správu placení peněžitých plnění v rámci dělené správy, která jsou příjmem státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtů územních samosprávných celků a pověřeným celním orgánem, nejde-li o případy celostátního nebo mezinárodního významu. Celní úřad dále provádí ve svěřené kompetenci vyhledávací činnosti při správě daní, správě cel nebo prověřování plnění povinností souvisejících se sběrem, zpracováním a poskytováním údajů pro statistické účely, daňové kontroly nebo jiných kontrolních postupů při správě daní, správě cel nebo prověřování plnění povinností souvisejících se sběrem, zpracováním a poskytováním údajů pro statistické účely podle celního zákona.¹⁰⁶

V oblasti mezinárodní spolupráce provádí zejména dohled nad osobami, o kterých existuje důvodné podezření, že porušily právní předpisy druhé smluvní strany, dále nad dopravními prostředky a kontejnery, o kterých existuje důvodné podezření, že byly, jsou nebo mohou být použity v rozporu s právními předpisy druhé smluvní strany, pohybem zboží, o kterém je známo, že by mohlo způsobit podstatné porušení právních předpisů druhé smluvní strany, vede evidenci o kontrolovaném zboží a vede další evidence a registry, pátrá po zboží protiprávně dovezeném nebo vyvezeném nebo odňatém celnímu dohledu a zjišťuje osoby, které:

- zboží celnímu dohledu odňaly, nebo se tohoto odnětí zúčastnily, nebo

¹⁰⁵ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 100.

¹⁰⁶ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 100 až 101.

- toto zboží držely nebo získaly,
- zabezpečuje sběr a zpracování informací do centrálního informačního systému orgánů celní správy.¹⁰⁷

5.1 Celně technická laboratoř

Historie celní laboratoře sahá až ke vzniku Československé republiky, kdy po rozpadu rakousko-uherské monarchie byla tato Chemicko-technická zkušebna Finanční správy v Praze zřízena dne 12. července 1923 na základě vládního nařízení. Úkolem zkušebny bylo provádění analytických a mikroskopických rozborů, zkoušení, zkoumání a ohledávání surovin, výrobků a zboží všeho druhu na příkaz ministerstva financí nebo na žádost úřadů a jednotlivců. Vzorem pro práci nové instituce byla rakouská Hospodářská chemická zkušebna, která vznikla už v roce 1848 a která funguje jako celní laboratoř dodnes.¹⁰⁸

Novodobá celně technická laboratoř (dále jen „CTL“) byla poté obnovena v květnu 1990 pod vedením dlouholetého ředitele Josefa Holuba. První laboratoř fyzicky vznikla již v roce 1990 v Praze a regionální pracoviště pak v letech 1994 a 1995. Záměrem bylo vytvořit systém a podmínky pro provoz laboratoře, která bude užitečným nástrojem celní správy a podporou celní činnosti tím, že stanoví povahu, tarifní zařazení, původ a případně hodnotu zboží a pomůže zabránovat nelegální přepravě i obchodu s nelegálním zbožím. CTL se stala podle vzoru některých sousedních zemí systémem složený z několika pracovišť se sídlem v Praze a pobočkami laboratoří v Hradci Králové, Ostravě, Olomouci a Ústí nad Labem, které jsou vybaveny moderní přístrojovou technikou a zaměstnávají několik desítek specialistů a techniků. Postupem času tak vznikala CTL se všemi potřebnými osvědčeními o akreditaci a certifikaci používaných činností a procedur.¹⁰⁹

Zkušební metody, které podléhají akreditaci, jsou pravidelně dozorovány Českým institutem pro akreditaci jako národního akreditačního orgánu. Na provedenou akreditaci navázala certifikace celého systému řízení kvality podle ČSN EN ISO 9001 v CTL a do řízení laboratoře byl aplikován procesní přístup. První certifikaci CTL provedla společnost RWTÜV (nyní TÜV NORD Czech), která má mezinárodní působnost v roce

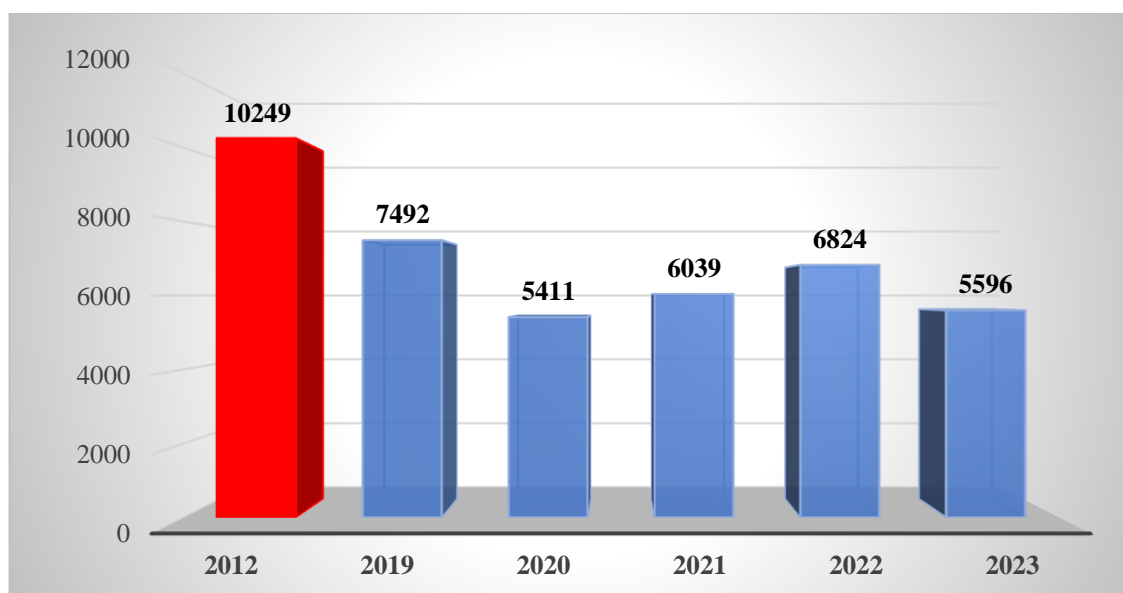
¹⁰⁷ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5, s. 101 až 102.

¹⁰⁸ Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. Červenec–srpen 2023. s.14.

¹⁰⁹ Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. Červenec–srpen 2023. s.15.

1999. V roce 2008 pak došlo na rozšíření certifikace práce se vzorkem na celou celní správu.¹¹⁰ Současná podoba CTL je charakterizována jako úřední akreditovaná a certifikovaná laboratoř zařazená do organizační struktury Generálního ředitelství cel, která provádí laboratorní zkoumání a analýzu vzorků pro celní, daňové a další kontrolní účely. Výsledky její činnosti tedy nacházejí uplatnění nejen v oblasti celní při kontrole zboží a zásilek s ohledem na zákazy, omezení a sazební zařazení, ale především v daňové oblasti ve vztahu k prováděným kontrolám celních úřadů pro účely stanovení a potvrzení chemicko-technologických vlastností zboží podléhající spotřební dani.¹¹¹

Příkladem činnosti CTL ve struktuře posuzovaných vzorků a žádostí na rozborovou činnost je i významná činnost pracovníků CTL v roce 2012 a to vzhledem ke kauze „Metyl“, kdy převažovala kontrola vzorků lihovin z pohledu zdravotní nezávadnosti a následně spotřebních daní, kdy byla prováděna především kontrola pravosti kontrolních pásek, přítomnost denaturačních prostředků a metylalkoholu v lihovinách. Srovnáním v uvedeném v grafu č. 5 s obdobími let 2019 až 2023 lze konstatovat, že v roce 2012 byl počet přijatých vzorků celní správou 10.249, což představuje nárůst v průměru o 60 % než v celkovém porovnávaném období, kdy pracovníci CTL byli schopni tento nárůst s jistými obtížemi zvládnout.

Graf č. 5: Porovnání celkového ročního počtu jednotlivých případů odebraných vzorků CS ČR.¹¹²

¹¹⁰Celní správa: Celně technická laboratoř. [online]. [cit. 2023-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/celni-technicke-laboratore/Stranky/default.aspx>.

¹¹¹ Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. 2023. s.15.

¹¹² Vlastní zdroj a zpracování.

6 Výkon kontrolních činností při správě daní

V této kapitole jsou především charakterizovány jednotlivé činnosti a oprávnění, která jsou využívána při samotném výkonu kontrolních činností jednotlivých oddělení na celních úřadech, která jsou zaměřena zejména na kontrolu zdanění vybraných výrobků a na kontrolu nakládání s těmito výrobky. Rovněž je analyzována činnost při odběru vzorků jejich specifikaci a podmínky, které jsou v kompetenci celních úřadů. Uvedená zjištění se opírají mimo jiné i o informace, které autor získal na základě provedeného polostrukturovaného rozhovoru s příslušníky Celní správy ČR, který je přílohou této práce.

Po vstupu České republiky do EU, a zvláště pak do schengenského prostoru byly stálé kontroly zboží na tranzitních přechodech zrušeny a příslušníci celní správy museli přesunout těžiště svého výkonu do vnitrozemí. V této době se rovněž začala měnit nejen vlastní organizační struktura celní správy, ale i způsob výkonu prováděných činností celníků. S těmito změnami jsou spojeny změny právních předpisů v ČR a předpisů EU vztahujících se k vybraným výrobkům, jejich zdanění a prováděné kontrole.

Celní správa je soustavou správních orgánů a ozbrojeným bezpečnostním sborem, přičemž z toho plynou oproti jiným státním úřadům a kontrolním orgánům i zvýšené kompetence a oprávnění. Kontrolní oprávnění správce daně jsou speciálně upravena v § 41 ZSpD s procesní podpůrnou úpravou zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, konkrétně v ustanoveních § 78 (vyhledávací činnost) a § 80 až 84 (místní šetření).¹¹³

Uvedená kontrolní oprávnění celních orgánů lze dále ještě rozdělit na obecná, související s dohledem nad výběrem spotřební daně, a speciální, svázaná s jednotlivými vybranými výrobky.¹¹⁴ K dalším důležitým oprávněním patří dle § 35 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky oprávnění ke kontrole osob a dopravních prostředků kdy při výkonu působnosti orgánu celní správy je celník oprávněn zastavovat osoby a dopravní prostředky, provádět kontrolu osob, zavazadel, dopravních prostředků, jejich nákladů, přepravních a průvodních dokumentů.¹¹⁵ Kontrolní a vyhledávací činnosti na celních úřadech zajišťují zejména příslušníci zařazení na základní útvary mobilního

¹¹³ ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., ze dne 3. září 2009 daňový řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 87, s. 4055-4056.

¹¹⁴ ŠRAMKOVÁ, Dana. Celní správa ve funkčním pojetí. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 143. ISBN 978-80-210-6063-0.

¹¹⁵ ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o celní správě České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 5, s. 108.

dohledu, které vznikly v rámci vnitřní reorganizace celní správy z důvodu ukončení kontrol na hraničních přechodech a tím k přesunu lokace kontrol zboží a zboží uniklé celnímu dohledu do vnitrozemí.¹¹⁶

Od 1. 1. 2004 převzala celní správa od Finanční správy ČR působnost nad správou spotřebních daní dle nového zákona o spotřebních daních a z toho důvodu byla organizačně zřízena na celních úřadech daňová oddělení, která se této široké problematice plně věnuje.¹¹⁷ Kromě zmíněných oddělení celních úřadů také objasňují orgány celní správy, které jsou v postavení policejního orgánu dle ustanovení § 12 písm. d) Zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „trestní řád“) trestnou činnost související s případy porušení daňových předpisů ve vztahu ke spotřebním daním.¹¹⁸

6.1 Daňová oddělení

Významnou kompetencí českých celních orgánů je správa spotřebních a energetických daní, kdy určené celní orgány vedou daňová řízení v procesním postavení správce daně. Celníci zařazení na tato oddělení provádí činnosti zejména spojené se správou spotřebních daní, se zaměřením na kontrolu a následné vyměřování daňové povinnosti u daňových subjektů, kterým vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit, dále vedou řízení při uplatňování nároku na vrácení spotřební daně. Od 1. 1. 2008 spravují energetické daně na základě zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů.¹¹⁹

K výše uvedeným činnostem provádí místní šetření u daňových subjektů, v daňových skladech nebo v provozovnách právnických a fyzických osob, která jsou zaměřená na dodržování zákonných norem a stanovených podmínek ve vydaných povoleních správcem daně, která jsou vydávána zejména k provozování daňových skladů a k povinnostem týkajících se oprávněných příjemců a odesílatelů vybraných výrobků.¹²⁰ K dalším činnostem patří řízení v rámci doprav VV tzn. jejich schvalování, sledování a kontrolu v místě odesílání nebo jejich přijetí a kontrolu jejich finančního zajištění těchto

¹¹⁶ KÁRNÍK, M. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc. ANAG.2012. s.118. ISBN 978-80-7263-779-9.

¹¹⁷ Finanční správa ČR. Informace ke správě spotřebních daní po 1.1.2004. [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z WWW: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/ekologicke-dane/spotrebni-dane/dotazy-a-odpovedi/informace-pro-platce-spotrebnych-dani>.

¹¹⁸ ČESKO. Zákon č. 152/1995 Sb., ze dne 2. srpna 1995, kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. *In Sbíрка zákonů, Česká republika*. 1995, částka 40, s. 1973.

¹¹⁹ Celní správa ČR. Spotřební a energetické daně. [online]. [cit. 2024-01.15]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/Spot%C5%99ebn%C3%AD-dan%C4%9B-a-energetick%C3%A9-dan%C4%9B.aspx>.

¹²⁰ Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

doprovodě uskutečňovaných nejen v ČR ale i v rámci celé EU, a to za pomoci evropského elektronického systému pro evidenci a sledování doprav EMCS.¹²¹ Rovněž vykonávají kontrolní činnosti při provádění tzv. monitoringu pohonných hmot na čerpacích stanicích, kde se při této činnosti zaměřují nejen na zdanění minerálních olejů ale i na jejich deklarované chemické složení ve vztahu k zákonným předpisům.¹²² Také provádí vyhledávací postupy a činnosti spočívající zejména v ověřování skutečností, které mohou vést k možnému zahájení daňového nebo trestního řízení. Nedílnou a nepostradatelnou součástí vykonávaných kontrol je odběr vzorků vybraných výrobků za účelem ověření sazebního zařazení a správné výše zdanění dle ZSpD a v návaznosti na výsledek analýzy v CTL také ověření a stanovení chemicko-technických parametrů dle právních předpisů, českých státních norem.

6.2 Skupiny mobilního dohledu a dohledu nad subjekty

Celníci vykonávající službu na těchto odděleních se primárně věnují plánovaným nebo neplánovaným kontrolním činnostem, které vykonávají v terénu a v nepřetržitých směnách. Rozsah činností skupin mobilního dohledu je široký, ale v rámci spotřebních daní provádí kontroly zaměřené zejména na vybrané výrobky, jejich zdanění a jejich dopravu na celém území příslušných celních úřadů tzn. celé České republiky. Tyto činnosti provádí prostřednictvím motorizovaných hlídek. dále kontroly nad zbožím podléhajícím celnímu dohledu, a rovněž plní úkoly v oblasti odhalování zboží porušující některá práva duševního vlastnictví.¹²³ Hlídky mobilního dohledu převážně sledují a vytipovávají na pozemních komunikacích vozidla, která poté zastavují za účelem provedení kontroly nákladových prostor včetně prostor pro posádku těchto vozidel, dále zavazadel a dopravovaných dokladů provázejících převážené zboží. Dále v oblasti silniční dopravy vykonávají další důležité kompetence, mezi které patří kontrolní vážení a měření jízdních souprav na vybraných úsecích silnic, dálnic a rychlostních komunikacích vykonávají kontroly plnění povinnosti úhrady poplatku za užívání těchto komunikací. Kontrolní činnosti jsou těmito skupinami prováděny na celém území České republiky v silniční, železniční, letecké a vodní dopravě.¹²⁴

¹²¹ Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

¹²² Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

¹²³ Celní správa ČR. Mobilní skupiny [online]. [cit. 2024-01.28]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/mobilni-skupiny.aspx>.

¹²⁴ Celní správa ČR. Mobilní skupiny [online]. [cit. 2024-01.28]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/mobilni-skupiny.aspx>.

Celníci zařazeni na oddělení dohledu nad subjekty u celních úřadů, provádějí převážně kontrolní činnost přímo v provozovnách, na tržištích a v ostatních provozovnách, kde se převážně zaměřují na kontrolu zdanění vybraných výrobků, dále kontrolují značení lihu a tabákových výrobků, jejich omezení nebo zákazy prodeje, pátrají po zboží uniklému dohledu celních orgánů. Celníci těchto oddělení také kontrolují u zboží dodržování práv duševního vlastnictví, dále provádějí kontroly dodržování zákonů v oblasti CITES (Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin) a o nakládání s předměty kulturní hodnoty.¹²⁵

6.3 Odběry vzorků

Každá společnost se snaží především chránit kvalitu všeho, co vyprodukovala a co může mít zásadní vliv na lidské zdraví. V tomto ohledu je nejzásadnější činností celních úřadů jako kontrolního orgánu samotný odběr vzorků zboží, zejména lihovin a jiných alkoholických nápojů, tabáku a tabákových výrobků, minerálních olejů, některých zemědělských produktů a celních závěr, které převážně slouží k zajištění výrobních zařízení, kontrolních měřidel a chrání tak před nepovolenou manipulací s vybranými výrobky.¹²⁶ Provést odběr vzorků u daňových subjektů je umožněno na základě ustanovení § 82 odst. 3, zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád.¹²⁷

Odběry vzorků a jejich následné laboratorní analýzy jsou nepostradatelným procesem v rámci výkonu kontrolních činností celní správy, který má za úkol ověřit specifické vlastnosti kontrolovaného zboží a zejména v případech, kdy se jedná o fiskální kontrolu v rámci správy spotřebních daní, je dle výsledku analýzy celně technické laboratoře provedeno jeho sazební zařazení, (dle zjištěných parametrů se stanoví příslušná KN) podle které se potvrdí, případně vyměří nebo doměří zákonem určená výše spotřební daně.¹²⁸ Odběr vzorků u celní správy může provádět pouze celník, který je odborně vyškolen k této činnosti a má vydané platné osvědčení o absolvování specializační profesní přípravy pro odběr vzorků, má v popisu funkce odběr vzorků a vede evidenci a dokumentaci k odebraným vzorkům (dále jen „vzorkař“). Vzorkař je

¹²⁵ Celní správa ČR. Dohled nad subjekty. [online]. [cit. 2024-01.28]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/nase-ukoly/Stranky/Dohled-nad-subjekty.aspx>.

¹²⁶ KOPLÍK, R., POLÁKOVÁ, Š., ŠRÁMEK, I., ŠVIRÁKOVÁ, E. A KOL. Vzorkování III, potraviny, zemědělství, předměty běžného užívání. Ing. Václav Helán - 2 THETA. Český Těšín. 2016. s. 16–17. ISBN: 978-80-86380-80-3.

¹²⁷ ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., ze dne 3. září 2009 daňový řád. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2003, částka 87, s. 4056.

¹²⁸ Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

také průběžně proškolenán v dané oblasti, a to nejpozději tři roky od vydání osvědčení nebo posledního školení.¹²⁹ Nedílnou součástí jsou určené postupy, které charakterizují jednotlivé činnosti vzorkování a stanovují podrobnější postupy pro odběr a manipulaci s vybranými typy vzorků (např. kapalnými, sypkými, ve spotřebitelském balení) nebo s vybranými komoditami (např. tabák, surový tabák apod.) je příručka SMANCTA, která je určena celním a daňovým orgánům a které obsahuje pokyny pro odběr vzorků a manipulaci se vzorky.¹³⁰

Vzorkař si musí připravit plán vzorkování dle vybrané části vzorkovaného celku, např. materiálu, který má být analyzován. Vlastnosti vzorkovaných celků se rozdělují podle jejich velikostí, nejčastěji na spotřebitelská balení, větší celky jako jsou sudy, bedny nebo cisterny, které se dále dělí dle dostupnosti zejména v dopravě, ve výrobním provozu apod.¹³¹ Odebraný vzorek musí být reprezentativní, tzn. vlastnostmi shodný s předmětným celkem. Vzorkař poté odebraný výsledný vzorek rozdělí na shodné části tzn. velikostí, objemem, počtem spotřebitelských balení nebo hmotností, a to na následující vzorky:

- Laboratorní – tento vzorek je odeslán na analýzu do CTL,
- Rezervní – je bezprostředně po zaprotokolování předán subjektu, který je může nechat na své náklady podrobit analýze u jiné certifikované laboratoře,
- Rozhodčí – je uložen u správce daně a v případě rozdílných výsledků předchozích dvou analyzovaných částí vzorku může být tento použit správcem daně pro provedení další analýzy u CTL.

Po samotném odběru vzorku vzorkař na místě předá kontrolované osobě odebraný rezervní vzorek (pokud jej kontrolovaná osoba požaduje) na který je přiložena celní závěra spolu s celní páskou proti neoprávněné manipulaci jinými osobami a společně s protokolem o odběru vzorku.¹³² Celní orgány jsou oprávněny vyžádat si podpůrné doklady dle povahy vzorku, jako např. bezpečnostní listy, daňové doklady, specifikace zboží, znalecké posudky, certifikáty, výrobní postupy a receptury, doklady o složení, účelu použití a zdravotní nezávadnosti.

¹²⁹ Vlastní zdroj.

¹³⁰ Evropská komise. Daně a cla. SAMNCTA. [online]. [cit. 2024-01.29]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/SAMANCTA/CS/index_CS.htm.

¹³¹ HORÁLEK V., ŠEVČÍK K. G. J., ČURDOVÁ E., HELÁN V. A KOL. Vzorkování I, obecné zásady. Ing. Václav Helán - 2 THETA. Český Těšín. 2010. s. 50. ISBN: 978-80-86380-53-7.

¹³² Vlastní zdroj.

6.4 Využití technických prostředků

Již v osmnáctém století používali celníci ke své práci různé nástroje jako propichovací píky, nástroje na odběr vzorků, váhy měřidla plachty a další.¹³³ V současné době celníci využívají při kontrolách řadu specifických technických prostředků.¹³⁴ K těmto prostředkům při kontrolách a prováděném vzorkování patří vždy konkrétní nástroj nebo přístroj, který je použit v závislosti na účelu prováděné kontroly, vzorkovaném výrobku nebo druhu kontrolovaného zboží. Vhodnost jednotlivých postupů vzorkování a použití prostředků posuzuje pouze vzorkař, ostatní technické prostředky volí sám celník a to tak, aby byl schopen provést kontrolu s relevantními výsledky či zjištěními.

Vakuová pumpička je určena pro odběr ropných látek, včetně potravin a agresivních chemických látek ze sudů, nádob a nádrží, včetně nádrží motorových vozidel, a odběr vzorků kapalin v místech, v nichž není možné vyčistit zařízení k odběru vzorku. Principem její funkce je, že vytváří vakuum v lahvi, jež je spojena s hadičkou ponořenou do vzorkované kapaliny. Pomocí podtlaku je tekutina odsáta a láhev-vzorkovnice je přímo plněna. Vzorkovaná kapalina tak nepřichází do kontaktu s vakuovou pumpičkou.¹³⁵

Ponorná sonda slouží pro odběr vzorků kapalin jako jsou organická rozpouštědla, ředidla, lehké ropné výrobky, jako je benzin, letecký petrolej, petrolej, topné oleje a tmavé mazací oleje. Umožňuje odběr lokálního vzorku i průřezové vzorkování z více vrstev z míst v hloubce zejména vlakových a automobilových cisteren. Sonda se vloží do kapaliny, z níž má být odebrán vzorek. Po umístění sondy do požadované kapaliny se sonda vytáhne a její obsah se přemístí do vzorkovnice.¹³⁶

Ramanův spektrometr je přístroj, který se využívá například při kontrolách lihovin a jejich obsahu, kdy se následně posuzují zjištěné údaje s údaji o obsahu lihu na etiketách a zda lihoviny neobsahují nadměrné množství methanolu. Další možnosti využití spektrometru při prováděných kontrolách je identifikace kapalných i pevných skupenství širokého spektra látek, jelikož knihovna spekter obsahuje minimálně 11 tisíc

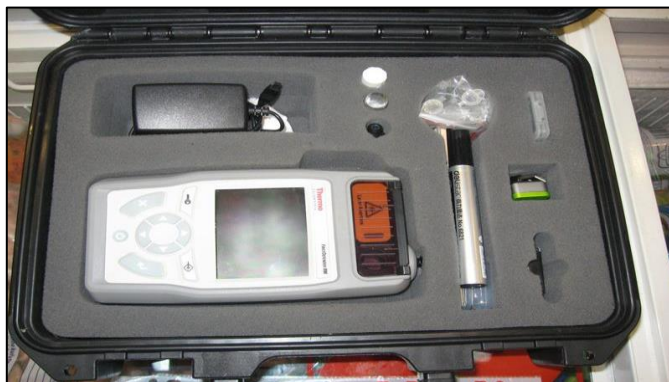
¹³³ SEDLÁČEK, K. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. Česko. Vlastním nákladem. 2017. s. 43. ISBN: 987-80-270-1661-7.

¹³⁴ Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

¹³⁵ Evropská komise. Daně a cla. SAMNCTA. [online]. [cit. 2024-02.05]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/SAMANCTA/CS/SamplingEquipment/L01-01_CS.htm.

¹³⁶ Evropská komise. Daně a cla. SAMNCTA. [online]. [cit. 2024-02.05]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/SAMANCTA/CS/SamplingEquipment/L02-01_CS.htm.

látek, např. narkotika, pesticidy, výbušniny, farmaceutické produkty nebo bojové chemické látky a další.¹³⁷

Obr. č. 5: Ramanův spektrometr.¹³⁸

Mobilní laboratoř je speciální vozidlo celní správy se specifickou nástavbou, které celní správa využívá od roku 2016, nejčastěji na pozemních komunikacích při realizovaných kontrolách po celé ČR. Slouží zejména pro okamžité ověření složení a kvality např. pohonných hmot nebo lihu, kdy je schopna bez prodlevy a z malého množství přesně analyzovat a vyhodnotit složení odebraných vzorků. Porovnáním výsledků analýzy vzorků s předloženými doklady ke kontrolovaným výrobkům lze na místě mimo jiné ověřit, zda kontrolované výrobky byly řádně zdaněny, případně zda jsou správně zapsány údaje v elektronických systémech pro dopravu vybraných výrobků v ČR nebo EU.

Mobilní velkokapacitní rentgen Celní správa ČR používá na celém území ČR, zejména na pozemních komunikacích a kontejnerových překladištích, kapacita je dvacet osmnáctimetrových kamionů za hodinu. Vozidlo je vybaveno nejmodernější technikou, která umožní zobrazit materiály podle jejich fyzikální vlastnosti s hlavním rozdělením na organické a anorganické látky. Rentgen detekuje materiály skryté až za 310 mm silnou ocelovou deskou. Kontrolní kapacita je dvacet osmnáctimetrových kamionů za hodinu. Vozidlo se využívá i pro ostatní bezpečnostní sbory při jejich kontrolní činnosti.¹³⁹

¹³⁷ NEJEDLÝ, J., Celní správa České republiky. Tisková zpráva. Celní úřad pro Ústecký kraj. 2015. [online]. [cit. 2024-02.12]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-ustecky-kraj/tiskove-zpravy/2015/Stranky/celnici-vyuzili-pri-kontrolach-lihovin-spektrometr.aspx>.

¹³⁸ NEJEDLÝ, J., Celní správa České republiky. Tisková zpráva. Celní úřad pro Ústecký kraj. 2015. [online]. [cit. 2024-02.12]. Dostupné z WWW: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-ustecky-kraj/tiskove-zpravy/2015/Stranky/celnici-vyuzili-pri-kontrolach-lihovin-spektrometr.aspx>.

¹³⁹ Týdeník policie. Celní správa si převzala nový velkokapacitní mobilní rentgen. [online]. [cit. 2024-02.10]. Dostupné z WWW: <https://tydenikpolicie.cz/celni-sprava-si-slavnostne-prevzala-novy-mobilni-velkokapacitni-rentgen/>.

6.5 Efektivita a statistika kontrolních činností celních úřadů

Jak již bylo uvedeno, stěžejní úlohu ve výkonu kontrolních činností v rámci spotřebních daní mají zejména příslušníci celní správy zařazení na oddělení mobilního dohledu a daňových oddělení celních úřadů. Podle svých zákonných kompetencí se primárně se věnují kontrolám v provozovnách, daňových skladech u daňových subjektů, kontrolám vozidel na pozemních komunikacích a také ve vlakové dopravě. Výsledky jejich činností jednak charakterizuje samotný výběr spotřební daně a dále pak zjištěná porušení v oblasti nakládání s vybranými výrobky.

V následující tabulce jsou znázorněny počty nefiskálních kontrol, tzn. kontrol doprav, kontrol dodržování podmínek ve vydaných povoleních, kontrol výroby a značení lihu a tabákových výrobků, které provedli zejména celníci na daňových odděleních celních úřadů na celém území České republiky v porovnávaném období let 2019 až 2023.

ROK	POČET KONTROL	ZJIŠTĚNÁ PORUŠENÍ	CELKOVÁ EFEKTIVITA (v %)
2019	21217	714	3,4
2020	13880	642	4,6
2021	14674	882	6
2022	15580	951	6,1
2023	16423	1045	6,4
CELKEM	81774	4234	5,2

Tab. č. 4: Počet provedených kontrol a jejich celková efektivita u daňových oddělení.¹⁴⁰

Skupiny mobilního dohledu provedli ve sledovaném období let 2019 až 2023 svou činnost v oblasti spotřebních daní především v terénu zaměřující se na kontroly vozidel a provozoven, kdy při provedených kontrolách se zaměřením na zákonné nakládání s vybranými výrobky zajistili tyto výrobky v množství, při kterém byl předpokládán únik na spotřební dani vyčíslen na částku 414.789.879 Kč. V následující tabulce č. 5 jsou znázorněny celkové statistiky výše uvedených činností skupin mobilního dohledu v rámci celého území České republiky.

¹⁴⁰ Vlastní zdroj a zpracování.

ROK	POČET KONTROL	ZJIŠTĚNÁ PORUŠENÍ	CELKOVÁ EFEKTIVITA (v %)
2019	3605	758	21
2020	3367	1024	30,4
2021	3576	1355	37,9
2022	3739	2114	23,1
2023	4456	1830	41,1
CELKEM	18743	7081	37,8

Tab. č. 5: Počet provedených kontrol a jejich celková efektivita u oddělení mobilního dohledu.¹⁴¹

Při výše uvedených kontrolách jsou při případném zjištění porušení právních norem uvedených v ZSpD orgány celní správy oprávněny tyto výrobky zajistit včetně dopravního prostředku na základě ustanovení § 42 ZSpD kdy v následně vedeném řízení o zajištěných výrobcích se po prošetření konkrétního případu mohou tyto zajištěné výrobky následně uvolnit účastníku řízení nebo vyslovit jejich propadnutí.¹⁴² Zároveň se v případech, kdy je rozhodnuto o propadnutí VV zahajuje daňové řízení o stanovení výše spotřební daně.¹⁴³ V následující tabulce je uveden celkový přehled zajištěných VV celními úřady na celém území ČR v předmětném porovnávacím období.

Období	Tabákové výrobky (v ks)	Tabák (v kg)	Zahřívané tabákové výrobky (v g)	Ethanol (v ltr.)	Víno (v ltr.)	Pivo (v ltr.)	Minerální oleje (v ltr.)
2019	8112699	24296	0	152379	4032	16542	163672
2020	1471275	347	1021	35802	6014	4002	83157
2021	28268341	14416	125500	5570	2147	4723	11441
2022	13653730	15147	102809	6658	4499	1885	12634
2023	3265936	13760	56126	9179	44271	6122	46631
CELKEM	54771981	67966	285456	209588	60963	33274	317535

Tab. č. 6: Počet zajištěných vybraných výrobků v letech 2019 až 2023.¹⁴⁴

¹⁴¹ Vlastní zdroj a zpracování.

¹⁴² Příloha č. I. Rozhovor s příslušníkem Celní správy ČR.

¹⁴³ ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003, částka 118, s. 5755 až 5756.

¹⁴⁴ Vlastní zdroj a zpracování.

7 Vyhodnocení rozhovorů

Při výzkumu hlavního cíle této práce byly také použity polostrukturované rozhovory, které autor osobně provedl jednotlivě s příslušníky Celní správy ČR. Autor se při výběru respondentů zaměřil na vedoucí pracovníky, kteří v současnosti pracují na vedoucích pozicích jako služební funkcionáři s dlouholetou praxí na různých celních úřadech. Rozhovory byly uskutečněny ve dvou dnech a to 5. 2. 2024 v Českých Budějovicích s respondentem č. 1 a s ostatními respondenty dne 8. 3. 2024 v Praze. Vybraní respondenti (označení R1, R2, R3 a R4) pracují nebo pracovali také na odděleních, kdy se osobně účastnili prováděných kontrol, nebo vedou metodickou činnost pro tyto složky celní správy, a proto tak můžou relevantně a odborně odpovídat na dotazy týkající se výkonu kontrolních činností. Dále autor uvádí, že při těchto rozhovorech nemůže některé konkrétní aspekty prováděných činností podrobněji uvést, neboť podléhají mlčenlivosti ze strany respondentů.

Autor v první otázce zjišťoval, kdo provádí kontrolní činnosti v rámci výkonu správy spotřebních daní, kdy tato otázka je zásadní pro tento výzkum. Zde všichni dotázaní respondenti shodně uvedli, že tento druh činnosti vykonávají na celních úřadech pouze skupiny mobilních dohledů a daňová oddělení. V dalších dvou otázkách byli respondenti dotázáni, jaké kontrolní činnosti zmíněná oddělení vykonávají a v jakých časových intervalech. Dle respondentů č. 1 a č. 2 se kontroly provádí plánovaně dle aktuální situace na konkrétní subjekty a dny, nebo jsou kontroly prováděny nahodile, tedy neplánovaně a preventivního charakteru. Respondent č. 1 dále uvedl, že u některých subjektů se provádí kontroly minimálně jednou ročně. Odpovědí respondenta č. 3 bylo, že kontroly jsou prováděny každodenně u obou oddělení a respondent č. 4 uvedl, že tyto kontroly plánují konkrétní služební funkcionáři dle vyhodnocených priorit. Ke konkrétním kontrolním činnostem respondenti shodně uvedli, že se jedná především o administrativní kontroly provozovatelů skladů, provozoven nebo kontroly vozidel a cestujících v souvislosti s nakládáním s vybranými výrobky u cestujících v osobních vozidlech, autobusech a vlacích. Dále se provádí kontroly na dodržování zákonných předpisů a podmínek ve vydaných povoleních, vedení evidencí, množství, stav zásob a daňových dokladů. Zajímavostí je také to, že pouze respondent č. 1 nad to uvedl, že ke kontrolám patří i odběr vzorků, které jsou dle jeho slov nepostradatelné. K důležitému zjištění patřily otázky, které autor směřoval na počty celníků na odděleních, jejich odbornému vzdělávání a jeho délce, které může mít klíčovou roli v prováděných kontrolách a jejich výsledcích. K počtům celníků sloužících na zmíněných odděleních

respondenti č. 1 a č. 4 uvedli, že také záleží na počtech celníků odcházejících do civilu a následném nábore nových kolegů. Respondent č. 2 poukazoval na aktuální situaci na trhu práce, která může mít vliv na počty celníků a nových uchazečů a respondent č. 3 spatřoval personální stav jako dostatečný i když by potřebovali jednoznačně posílit řady příslušníků na těchto odděleních, ale v zásadě se všichni respondenti shodli, že personální stav příslušníků je v současné době dostatečný. U délky základního vzdělávání nově přijatých celníků panovala u všech respondentů shoda, kdy toto vzdělávání netrvá déle než 3 měsíce. Rovněž všichni respondenti uvedli, že se celníci musejí i po absolvování základního kurzu dále odborně vzdělávat a že tedy jsou odborně pro výkon svých kompetencí dostatečně připravováni.

V další části rozhovorů autor směřoval otázky č. 7 až č. 10 na právní aspekty související s oprávněními celníků, právních norem vztahující se ke spotřebním daním a na zjištění jejich účelnosti a účinnosti ve vztahu k vykonávaným činnostem. V rámci odpovědi respondenta č. 1 bylo zjištěno, že se některé specifické záležitosti v rámci některých konkrétních kauz a výkladu zákona projednávají před soudy, na základě jejich rozhodnutí pak celní správa upravuje své konkrétní postupy. Respondent č. 3 ve své odpovědi zdůraznil, že zákon o spotřebních daních byl od jeho prvního uvedení mezi právní normy ČR takřka šedesátkrát novelizován a musí se proto věnovat určitá pozornost těmto změnám, které se následně musí aplikovat do vykonávané praxe. Respondent č. 4 podotkl, že zákon o spotřebních daních je ve spojení s daňovým řádem velmi účinný a respondent č. 2 rovněž potvrdil ve své odpovědi tvrzení respondenta č. 4. U otázky na zákonná oprávnění celníků bylo záměrem autora důležité zjištění, ve vztahu k hlavnímu cíli, zda jsou jejich oprávnění dostatečná ve vztahu ke kontrolním činnostem. V odpovědích respondentů panovala shoda na tom, že oprávnění celníků jsou dostatečná a v tomto ohledu tedy nemají celníci žádných zásadních problémů. K dalším předpisům, které celníci při svých kontrolách respondent č. 1 uvedl, že mimo zákonné normy používají předpisy a metodické informace celní správy, podle kterých se jednotně upravují postupy konkrétních činností v rámci celé celní správy. Respondenti č. 2 až č. 4 vyjmenovali Zákon o Celní správě ČR, daňový řád, kontrolní a správní řád.

V následujících otázkách autor považoval za důležité zjistit, jakým způsobem přistupují celníci k samotné přípravě ještě před provedením kontrol, zda využívají ke své činnosti nějaké technické prostředky a zda při výkonu svých činností spolupracují i s jinými odděleními. K samotné přípravě celníků bylo na základě odpovědí všech dotazovaných zjištěno, že samotná příprava závisí na plánované kontrolní činnosti ve

vztahu ke kontrolovanému subjektu, kdy se zejména jedná o přípravu technických prostředků, přístrojů, vozidel a administrativních podkladů v podobě různých informací a aktuálních právních předpisů. K technickým prostředkům, které jsou celníky využívány patří dle všech respondentů hlavně Ramanův spektrometr, mobilní laboratoř a mobilní rentgen. Dále respondenti zmínili vakuovou pumpičku a ponornou sondu, které se používají při odběrech vzorků, dále kamery a mobilní telefony a přístroje určené na detekci radioaktivních látek. V rámci spolupráce se respondenti shodli na tom, že spolupracují i s ostatními odděleními na celních úřadech i v rámci personálního stavu na odděleních a také v rámci mezinárodní spolupráce s Generálním ředitelstvím cel a s policejními orgány.

V poslední části rozhovoru u otázek č. 14 až č. 18 byl autorem zkoumán samotný výsledek kontrol a zjištění protiprávních jednání, možnost ukládání sankcí a jejich represivní účinnost, dále zjištění druhů nejčastějších porušení předpisů a důvody proč k těmto porušením dochází. Autorem tyto zkoumané aspekty mohou mít podstatný vliv na výsledky činností provedených kontrol a jejich efektivnost v souvislosti s možnou recidivou. U otázky, zda při konkrétním zjištění porušení předpisů ukládají nějaké druhy sankcí respondenti uvedli, že při zjištěném podezření na porušení zákona předávají tyto zjištění k projednání na příslušné právní oddělení celního úřadu v rámci přestupkového řízení, nebo při podezření na trestný čin jsou tyto případy předávány policejnímu orgánu. Respondent č.1 dodal, že mohou v rámci výkonu také zajistit vybrané výrobky. Dále bylo zjištěno, že k odhaleným případům zákonných porušení patří doprava a skladování vybraných výrobků bez dokladu prokazující jejich zdanění spotřební daní, a pak také porušení podmínek ve vydaných povolení u výrobců vybraných výrobků. K otázce, zda jsou ukládané sankce dostatečně účinné respondenti shodně uvedli, že na základě sankcí, které se pohybují v řádu stovek tisíc až miliónů korun jsou tyto sankce účinné. K četnosti zjištěných případů se shodně respondenti vyjádřili, že jsou prakticky velmi častá, až každodenní, a to zejména ve vztahu k tabákovým výrobkům, lihovinám, minerálním olejům. Zajímavý případ uvedli respondent č. 1 a č. 4, kdy v prvním případě byla zjištěna nepovolená doprava surového tabáku ve výši spotřební daně 1.200.000 Kč, a v druhém případě při realizace na akci Kolloseum byla odhalena nelegální výroba cigaret, kde byl zjištěn daňový únik na spotřební dani ve výši cca 120 až 130 miliónů korun. Autor dle výše uvedených odpovědí rovněž zjišťoval, proč zrovna u tabáku a lihovin jsou zjištěná porušení právních norem tak častá. Z odpovědí vyplynulo, že s největší pravděpodobností

v poslední době má na tento trend zásadní vliv zvýšení spotřebitelských cen, resp. spotřební daně u těchto výrobků včetně vlivu inflace v České republice.

7.1 Diskuze

Dle výše zjištěných statistických údajů a poznatků z provedených rozhovorů byly zjištěny údaje potřebné pro vyhodnocení cílů stanovené v této bakalářské práci. Hlavním cílem bylo zjištění, zda výkon prováděných kontrolních činností Celní správy ČR plní svoji úlohu v rámci ochrany práv spotřebitelů a dostatečně zajišťuje ekonomickou ochranu a stabilitu fiskálních příjmů státu. Po provedené analýze zjištěných informací a komparaci statistických údajů kontrolních činností v návaznosti na vedené rozhovory s příslušníky Celní správy ČR bylo zjištěno, že kompetence a samotný výkon kontrolních činností, které zajišťují na celních úřadech zejména příslušníci na odděleních mobilního dohledu a daňových oddělení zcela dostatečně plní ochranu práv spotřebitelů. V rámci provedených rozhovorů se dotázaní respondenti shodně vyjádřili, že příslušníci zařazení na zmíněných odděleních i s určitými personálními obtížemi ale dostatečně odborně připravenými na výkon svěřených kompetencí provádí tyto kontroly prakticky každý den, a ne zřídka odhalí porušení předpisů a zákonných norem na úseku spotřebních daní.

Porovnáním statistických údajů o počtech provedených kontrol vyplívá, že výsledná efektivita z celkových provedených kontrol daňových oddělení je v porovnávaném období 5,2 % zjištěných případů. To mimo jiné svědčí o tom, že u pravidelných kontrol doprav vybraných výrobků, kontrol dodržování podmínek ve vydaných povoleních u daňových subjektů, kteří vyrábí nebo přijímají vybrané výrobky a kontrol značení lihu jsou zjištěná porušení velmi nízká. Lze se tedy domnívat, že tito výrobci, kteří nakládají s vybranými výrobky ve většině případů dodržují příslušné právní předpisy a produkují tak tyto výrobky v potřebné kvalitě dle zákonných předpisů. S tímto souvisí i samotné celkové inkaso ze spotřebních daní, kdy za sledované období dle komparace statistických dat bylo celní správou vybráno v průměru 154,84 miliard korun.

U skupin mobilního dohledu v rámci jejich kontrolních činností, které jsou prováděny v silniční, železniční a letecké dopravě a v běžných provozovnách a skladech prodejců nebo dopravců vybraných výrobků je výsledná efektivita zjištěných porušení vysoká, a to 37,8 % z celkových provedených kontrol ve sledovaném období. Dle

zjištění je příčinou především neprokázání zdanění (přeprava VV bez daňových dokladů) u převážených vybraných výrobků v nadlimitním množství a rovněž chybějící daňové doklady u těchto skladovaných výrobků, nebo tyto výrobky, které mají být značeny českou tabákovou nálepkou a kontrolní páskou takto značeny nejsou.

Z výzkumu vyplynulo, že v případě zjištění porušení předpisů u výše uvedených případů jsou celníci oprávněni tyto výrobky zajistit pro další řízení, kdy v předmětném období byla celková hodnota zajištěných výrobků s předpokládaným únikem na spotřební dani vyčíslena na částku 414.789.879 Kč. Ze zjištěných výsledků rovněž vyplynulo, že v porovnávaném období bylo provedeno celkem 100.517 kontrol z nichž bylo 11.315 s pozitivním zjištěním. S ohledem na to, že Celní správa ČR je co do počtu pracovníků (cca 5.300) nejmenším bezpečnostním sborem v ČR, odhalili celníci při každé přibližně deváté kontrole porušení předpisů v rámci správy spotřebních daní což autor považuje z pohledu výkonu zmíněných činností celní správy za velmi dobrý výsledek.

Z odpovědí dotazovaných příslušníků celní správy bylo také zjištěno, že v případě zjištění porušení předpisů na úseku spotřebních daní tyto případy celníci předávají k projednání příslušným právním oddělením celních úřadů, nebo jiným správním orgánům. V tomto ohledu se autor domnívá, že je tento systém nastaven správně, jelikož není potřebné, aby celníci řešili tato porušení například na místě v příkazním řízení, neboť se vždy ještě vedou v souběhu další řízení, například řízení o stanovení daně a v přestupkové rovině se za jednotlivá porušení mohou ukládat i pokuty až do výše několika desítek miliónů korun, což má samo o sobě velmi vysoký preventivní i represivní účinek.

Dle zjištění z provedených rozhovorů jsou k těmto kontrolám celníky využívány mnohé technické a jiné speciální prostředky, které usnadňují a zefektivňují samotný výkon služby. K nedílné součásti těchto činností patří celně technická laboratoř Generálního ředitelství cel. Při prováděných kontrolách celníci na základě zákonného oprávnění odebírají vzorky vybraných výrobků, kdy má tato laboratoř za úkol ověřit specifické vlastnosti kontrolovaného zboží a zejména v případech, kdy se jedná o fiskální kontrolu v rámci správy spotřebních daní, je dle výsledku analýzy celně technické laboratoře provedeno jeho sazební zařazení, (dle zjištěných parametrů se stanoví příslušná KN) podle které se potvrdí, případně vyměří nebo doměří zákonem určená výše spotřební daně. Výsledky jsou také porovnávány jak s daňovými doklady,

tak i s dalšími požadavky právních a technických norem. Celně technická laboratoř ve sledovaném období provedla celkem 31.362 analýz odebraných vzorků.

Z obecného pohledu na otázku, zda Celní správa dostatečně zajišťuje ekonomickou ochranu a stabilitu fiskálních příjmů České republiky autor musí podotknout, že tuto problematiku zajišťuje celní správa v součinnosti s dalšími orgány státní správy zejména s Policií České republiky a dalšími orgány činnými v trestním řízení. Předmětem spolupráce jsou především činnosti při vyšetřování trestných činů v souvislosti s daňovými úniky. Jelikož má celní správa mimo jiné i svá speciální oddělení, která jsou v postavení policejního orgánu, má možnosti efektivně napomáhat k ochraně ekonomických zájmů státu.

Stanovený vedlejší cíl byla charakteristika činností Celní správy ČR v oblasti tabákových výrobků v návaznosti na ochranu spotřebitelů. Dle provedeného výzkumu a následných zjištění autor dospěl k závěru, že na základě výše uvedených postupů a činností nejen předmětných oddělení má celní správa jednoznačně podíl na ochraně spotřebitelů tabákových výrobků, jelikož dle odpovědí respondentů a statistických dat celní správy v oblasti porušení předpisů bylo autorem dále zjištěno, že některé případy porušení na úseku tabákových výrobků jsou svým rozměrem velmi závažné, jako například realizace akcí s pracovními názvy Kolloseum a Cappello, kdy celníci ze sekce pátrání Gernerálníhoho ředitelství cel odhalili v roce 2022 na území ČR nelegální výrobu cigaret, zajistili tuny tabáku a miliony kusů cigaret s daňovým únikem za více než 170 miliónů korun.¹⁴⁵ Autor poukazuje na skutečnost, že u tabákových výrobků hraje velikou roli také Státní zemědělská a potravinářská inspekce, které primárně náleží kontroly v oblasti zemědělských výrobků, potravin nebo tabákových výrobků, a rovněž předměty a materiály přicházející do styku s potravinami.

Z výše zjištěných poznatků se autor domnívá, že by bylo vhodné personálně posílit a stabilizovat zmíněné útvary především z důvodu zvyšujícího se počtu zjištěných případů porušení předpisů napříč všemi oblastmi spotřebních daní, jelikož jsou to právě tato oddělení, která jednoznačně svým výkonem kontrolních činností v oblasti spotřebních chrání trh, jeho spotřebitele a přispívají tak k ochraně fiskálních příjmů České republiky.

¹⁴⁵ Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. Zář 2022. s.8 až 9.

Rovněž na základě zjištění a následných interpretací výsledků v této práci autor poukazuje na možnou změnu právních předpisů v oblasti s nakládáním a zejména dopravou surového tabáku, nejlépe na Evropské (unijní) úrovni. Surový tabák je nepostradatelnou komoditou pro výrobu tabákových výrobků. Dle § 134zza zákona o spotřebních daních dopravu surového tabáku pouze oznamuje osoba skladující surový tabák a provozovatel daňového skladu na výrobu tabákových výrobků správci daně nejpozději 24 a současně nejdéle 72 hodin před jeho přijetím nebo odesláním.¹⁴⁶ Samotná doprava není nikterak finančně zajištěna oproti jiným dopravám u tabákových výrobků a dojde-li ke ztrátě v rámci této dopravy, a to i v rámci zemí EU. Při této dopravě surového tabáku na daňovém území České republiky musí být provázena pouze s dokladem, který je osoba dopravující tento tabák povinna na vyžádání předložit správci daně. Autor proto doporučuje, aby surový tabák, byť není zahrnut mezi vybrané výrobky byl při dopravě v rámci celé EU striktně evidován v evropském elektronickém systému EMCS, kdy by tato doprava musela být finančně zajištěna ve výši aktuální spotřební daně, jako je to v případě ostatních vybraných výrobků. Tímto postupem by se mohla zjednodušit a zefektivnit kontrola celních orgánů v EU a ztížit tak nelegální obchody s touto komoditou v souvislosti s výrobou nelegálních tabákových výrobků na evropském trhu, na kterou v kapitole 3.6 upozorňují i autoři Tosza S. a Vervaele E. A. J., kdy poukazují na fakt, že obchod se surovým tabákem a jeho přeprava je ve většině zemí Evropy naprosto volná a nikým prakticky nekontrolovaná.

¹⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června Zákon, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2020, částka 65, s. 2041.

Závěr

Zjištěné poznatky a vyhodnocení v této bakalářské práci prokázaly, že k největším a nejsložitějším úkolům patří výběr spotřebních daní a výkon kontrolních činností v oblasti spotřebních daní. Jelikož se Česká republika potýká od vzniku pandemické krize s nedostatkem peněz ve veřejných rozpočtech a deficitní stav státního rozpočtu ještě umocňuje probíhající válečný konflikt na Ukrajině, který přispěl k migrační a energetické krizi v České republice, je dle názoru autora efektivní výběr a potírání nelegálních činností v oblasti spotřebních daní jednou z nejdůležitějších priorit Celní správy ČR. K plnění tohoto úkolu patří bezesporu i rozmanitá činnost a kompetence příslušníků celní správy, kteří vykonávají přímý dohled nad dodržováním jednotlivých právních norem týkajících se výše uvedené problematiky.

Autor se zabýval výkonem kontrolních činností Celní správy ČR v rámci správy spotřebních daní, kdy analyzoval dostupné informace vztahující k zmiňovaným činnostem vykonávaných celními úřady, a to od vstupu České republiky do Evropské unie se zaměřením na nakládání s vybranými výrobky. V této práci je postupně definováno základní pojmosloví vztahující se k problematice spotřebních daní, jednotlivě jsou charakterizovány vybrané výrobky se zaměřením na tabákové výrobky a jejich právní aspekty. Rovněž se také autor zabýval problematikou inkasa spotřebních daní v souvislosti se státním rozpočtem a komparací relevantních statistických dat v období let 2019 až 2023. V této práci je provedena charakteristika Celní správy České republiky, kterou autor doplňuje analýzou kontrolních činností včetně statistických dat celní správy, které jsou jejich nedílnou součástí. Podstatnou součástí kontrolních činností celní správy je využití konkrétních technických prostředků a postupů v souvislosti s odběry vzorků, kdy je v této souvislosti charakterizována činnost a funkce celně technické laboratoře, kterou autor považuje za zásadní v činnosti celní správy.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda výkon prováděných kontrolních činností Celní správy ČR plní svoji úlohu v rámci ochrany práv spotřebitelů a dostatečně zajišťuje ekonomickou ochranu a stabilitu fiskálních příjmů státu. Dle zjištěných skutečností a vymezení jednotlivých postupů zmíněných oddělení celních úřadů v uvedené problematice a za využití polostrukturovaných rozhovorů bylo autorem zjištěno, že Celní správa ČR dostatečně přispívá k ochraně hospodářských a ekonomických zájmů státu a plní tak ochranu fiskálních funkcí státního rozpočtu

v oblasti spotřebních daní, které je jedním z hlavních předmětů činnosti tohoto bezpečnostního sboru.

Vedlejším cílem bylo zjištění, zda tento bezpečnostní sbor dokáže dostatečně zajistit ochranu práv běžného spotřebitele v souvislosti s užíváním tabákových výrobků. Zde autor dospěl k závěru, že obchod s tabákovými vybranými výrobky v České republice a ochrana jejich spotřebitelů je dle zjištěných činností celních orgánů na velmi vysoké úrovni. Dle výše uvedených postupů a činností má celní správa širokou paletu možností kontrolovat, odhalovat a v souladu s postupy při ukládání sankcí u nelegálních činností tak chránit spotřebitele. Autor však upozorňuje, že v oblasti zjištěných případů porušení zákonných předpisů odhalil zvýšení počtu nelegálních činností v nakládání s vybranými výrobky v letech 2022 a 2023. Z tohoto důvodu by bylo žádoucí posílit personální stav příslušníků na odděleních mobilního dohledu a daňových oddělení celních úřadů, jelikož jsou nepostradatelnou výkonnou složkou tohoto bezpečnostního sboru.

Výše uvedená zjištění potvrzují, že v současné době je Celní správa ČR úspěšným, výkonným a relativně stabilním bezpečnostním sborem, jehož příslušníci jsou ve všech oblastech svých kompetencí a v dané problematice odborně vzděláváni a jsou tak schopni pružně reagovat a přizpůsobit se na vývoj jak ekonomické situace státu, účinně chránit svou činností občany a podílet se na chodu průmyslu, obchodu a dopravy nejen v rámci České republiky ale i Evropské unie.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BAUDAR, P. *Divoké kvašené nápoje: limonády, piva, vína, medoviny*. První vydání. Praha: Alferia, 2022. 299 s. ISBN 978-80-271-3479-3.
2. FIALA, Z., TOMEK, P. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Edice právo. Nakladatelství ANAG. 2019. 856 s. ISBN: 978-80-7554-234-2.
3. HAGMANN, K., ESSICH, B. *Pálíme ovoce. Jak co nejlépe zužitkovat vlastní úrodu*. Vydavatelství VÍKEND s.r.o. 2009. II vydání. 96 s. ISBN 978-80-7433-011-7.
4. HORÁLEK, V., ŠEVČÍK, K., G., J., ČURDOVÁ, E., HELÁN, V. A KOL. *Vzorkování I, obecné zásady*. Ing. Václav Helán - 2 THETA. Český Těšín. 2010. 131 s. ISBN: 978-80-86380-53-7.
5. KÁRNÍK, M. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc. ANAG. 2012. 304 s. ISBN 978-80-7263-779-9.
6. KINČL, T. *Praxe výroby piva nejen v malých pivovarech*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. 2022. 238 s. ISBN 978-80-7592-122-2.
7. KOPLÍK, R., POLÁKOVÁ, Š., ŠRÁMEK, I., ŠVIRÁKOVÁ, E. A KOL. *Vzorkování III, potraviny, zemědělství, předměty běžného užívání*. Ing. Václav Helán - 2 THETA. Český Těšín. 2016. 291 s. ISBN: 978-80-86380-80-3.
8. KOTENOVÁ, B., PETROVÁ P., TOMÍČEK, M. *Zákon o spotřebních daních: komentář*. 3., aktualizované vydání. Česko: Wolters Kluwer, 2020, 704 s. ISBN: 978-80-7598-8324.
9. KRÁLÍKOVÁ, E. *Diagnóza F17: závislost na tabáku*. Nakladatelství Mladá fronta a. s. Praha. 2015. 102 s. ISBN: 978-80-204-3711.
10. KUBÁNEK, V. *Tabák a tabákové výrobky*. Tribun 2011. 162 s. ISBN 978-80-263-0158-5.
11. LAJTKEPOVÁ, E. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Akademické nakladatelství CERM. 2021. 134 s. ISBN: 9778-80-7623-064-4.
12. MATĚJOVSKÝ, V. *Automobilová paliva*. Vydavatel: Grada Publishing spol. s r.o. 2005. 224 s. ISBN: 978-80-247-0350-3.
13. MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FRANKOVÁ, E., NECHANSKÁ, B., FIDESOVÁ, H., 2021. *Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících*

výrobci v České republice 2021. 157 s. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-281-4.

14. OCHRANA, F. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2019. 141 s. ISBN 978-80-246-4204-8.
15. RYBOVÁ, J., DOLEŽALOVÁ K. *Spotřební daně v české republice a ostatních státech Evropské unie*. 1. vydání. České Budějovice, ČR. Ekonomická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 2019. 85 s. ISBN: 978-80-7394-774-3.
16. SEDLÁČEK, K. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. Česko. Vlastním nákladem. 2017. 192 s. ISBN: 987-80-270-1661-7.
17. ŠRAMKOVÁ, D. a kolektiv. *Celní správa ve funkčním pojetí*. Brno: Masarykova univerzita. Tribun EU, s. r. o. 1 vydání, 2012. 282 s. ISBN 978-80-210-6063-0.
18. TOSZA S., VERVAELE, E., A., J. *Combating Illicit Trade in Tobacco Products, In Search of Optimal Enforcement*. Switzerland. Publisher Springer Cham. 2022. 601 s. ISBN: 978-3-030-67801-2.

Elektronické zdroje

1. Celní správa: Daně. Spotřební daně. Surový tabák. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/surovy-tabak/Stranky/default.aspx>>.
2. Celní správa: Daně. Spotřební daně. [online]. [cit. 2023-10-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>>.
3. Finanční správa ČR. Informace ke správě spotřebních daní po 1.1.2004. [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/ekologicke-dane/spotrebni-dane/dotazy-a-odpovedi/informace-pro-platce-spotrebnych-dani>>.
4. EURACTIV. Nová evropská regulace tabáku nabírá zpoždění. Česko do ní chce zahrnout i nikotinové sáčky. 2023. EUROAKTIV.cz [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z WWW: <<https://euractiv.cz/section/politika/news/nova-evropska-regulace-tabaku-nabira-zpozdeni-cesko-do-ni-chce-zahrnout-i-nikotinove-sacky>>.

5. WORLD CUSTOMS ORGANIZATION. Discover the WCO. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z WWW: <wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/discover-the-wco.aspx>.
6. Celní agentura Jana Zedníková. ZEW-CEL-AG. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.ze-cel-ag.cz/harmonizovany-system/>>.
7. European commission. Access2Markets. [online]. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z WWW: <<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/combined-nomenclature-0>>.
8. Budějovický budvar: O pivu. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.budejovickybudvar.cz/pivni-slovník/druh-piva>>.
9. Vínomapa. Víno. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.vinomapa.cz/vino/>>.
10. Celní správa: O Celní správě České republiky [online]. [cit. 2023-10-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceskecs.aspx#Kontrola%20omezen%C3%AD%20plateb%20v%20hotovosti>>.
11. Celní správa: Daně. Spotřební daně. Lih. [online]. [cit. 2023-10-29]. Dostupné z WWW:<<https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/lih/Stranky/default.aspx>>.
12. Ministerstvo financí ČR: Daně a účetnictví, daňové a celní statistiky. Zpráva o činnosti finanční správy a celní správy. 2022. s. 11. [online]. [cit. 2023-12-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/m/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-ceske-republiky-52110>>.
13. EUROPA. EUR-LEX: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES Text s významem pro EHP. [online]. [cit.2023-12-18]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0040>>.
14. Seznam zprávy. Vláda o neřestech: Elektronické cigarety zdraží, automaty se dál vyplatí. Copyright © Seznam Zprávy, a.s. [online]. [cit. 2023-12-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-vlada-o-nerestech-elektronicke-cigarety-zdrazi-automaty-se-dal-vyplati-233345>>.
15. ŠVEJDOVÁ Z. Každá desátá krabička je pašovaná nebo padělaná. V Česku roste počet nelegálních cigaret. iROZHLAS. © 1997-2023 Český rozhlas.

[online]. [cit.2023-12-18]. Dostupné z WWW: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-cigarety-koureni-padelani-pasovani-vychodni-evropa-spotrebnidan_2003050805_tzr>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 1/2005 Sb., ze dne 26. prosince 2004, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 1. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/2005&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
2. ČESKO. Zákon č. 17/2012 Sb., ze dne 8. prosince 2011 o Celní správě České republiky. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 5. Dostupné z WWW:<https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=5&typeLaw=zakon&what=Cislo_castky&stranka=2>
3. ČESKO. Zákon č. 80/2019 Sb. ze dne 12. března 2019 Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 2019, částka 37. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=80/2019&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
4. ČESKO. Zákon č. 110/1997 Sb., ze dne 24. duben 1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 38. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=110/1997&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
5. ČESKO. Zákon č. 131/2022 ze dne 11. května 2022, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů. *In Sbírka zákonů, Česká republika*. 2022, částka 64. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=131/2022&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
6. ČESKO. Zákon č. 152/1995 Sb., ze dne 2. srpna 1995, kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších

- předpisů. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 1995, částka 40. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=152/1995&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>
7. ČESKO. Zákon č. 157/2015 Sb., ze dne 18. června Zákon, kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2020, částka 65. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=157/2015&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
 8. ČESKO. Zákon č. 180/2016 Sb., ze dne 27. dubna 2016, kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2016, částka 69. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=180/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
 9. ČESKO. Zákon č. 280/2009 Sb., ze dne 3. září 2009 daňový řád. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 87. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=280/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
 10. ČESKO. Zákon č. 307/2013 Sb., ze dne 12. září 2013 o povinném značení lihu. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2013, částka 117. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=307/2013&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
 11. ČESKO. Zákon č. 311/2006 Sb., ze dne 22. června 2006 zákon o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2006, částka 96. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=311/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
 12. ČESKO. Zákon č. 349/2023 Sb., ze dne 12. prosince 2023 kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2023, částka 163. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=349/2023&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

13. ČESKO. Zákon č. 353/2003 Sb., ze dne 24. října 2003 o spotřebních daních. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 118. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=353/2003&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
14. ČESKO. Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ze dne 23. září 2003. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 121. Dostupné z WWW:<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=361/2003&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
15. ČESKO. Zákon č. 526/1990 Sb., ze dne 27. listopadu 2003 o cenách. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2003, částka 86. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=526/1990&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
16. ČESKO. Zákon č. 609/2020 Sb., ze dne 22. prosince 2020 Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2020, částka 246. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=609/2020%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
17. ČESKO. Vyhláška č. 82/2019 Sb., ze dne 20. března 2019 o tabákových nálepkách. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2019, částka 38. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=82/2019&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
18. ČESKO. Vyhláška č. 304/2023 Sb., ze dne 27. září 2023, kterou se mění vyhláška č. 328/2020 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech, ve znění vyhlášky č. 311/2022 Sb. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2023, částka 142, s. 4186. Dostupné z WWW:<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=304/2023&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
19. ČESKO. Vyhláška č. 311/2023 Sb., ze dne 11. října 2023 kterou se mění vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích. *In Sbírka zákonů, Česká republika.* 2023, částka 146. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=311/2023&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

Ostatní zdroje

Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. Červenec-srpen 2023.

Celní správa ČR. Měsíčník Celní správy ČR, *CLO Douane*. Září 2022.

Statistiky Celní správy

Polostrukturované rozhovory

Seznam zkratek

CTL – Celně technická laboratoř

EMCS – Excise Movement and Control Systém

HS – Harmonizovaný systém

KN – Kombinovaná nomenklatura

VV – Vybrané výrobky

SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce

ZSpD – Zákon o spotřebních daních

Seznam tabulek a grafů

Tab. č. 1: Sazby daně z minerálních olejů.

Tab. č. 2: Sazby daně z piva v roce 2023.

Tab. č. 3: Sazby daně z tabákových výrobků v roce 2023.

Tab. č. 4: Počet provedených kontrol a jejich celková efektivita u daňových oddělení.

Tab. č. 5: Počet provedených kontrol a jejich celková efektivita u oddělení mobilního dohledu.

Tab. č. 6: Počet zajištěných vybraných výrobků v letech 2019 až 2023.

Graf. č. 1: Celkový výběr SPD v mld Kč, v letech 2019 až 2023.

Graf. č. 2: Porovnání celkového inkasa CS ČR a SPD v mld Kč, v letech 2019 až 2023.

Graf. č. 3: Podíl tabákových výrobků a minerálních olejů vs SPD v letech 2019 až 2023 v mld Kč.

Graf. č. 4: Vývoj inkasa daně ze zahřívání tabákových výrobků, v mld. Kč.

Graf. č. 5: Porovnání celkového ročního počtu jednotlivých případů odebraných vzorků CS ČR.

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Současný vzor tabákové nálepky pro jednotkové balení cigaret.

Obr. č. 2: Příklad značení výrobku bezpečnostním prvkem a jedinečným identifikátorem (číselný kód).

Obr. č. 3: Technické složení cigarety s filtrem.

Obr. č. 4: Dislokace celních úřadů a územních pracovišť v roce 2024.

Obr. č. 5: Ramanův spektrometr.

Seznam příloh

Příloha č. I

Příloha č. I

Přepis anonymních polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky Celní správy.

Respondent č. 1

1. Kdo na celních úřadech vykonává přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

Pokud se má jednat o kontroly v přímém výkonu služby pak jsou to především oddělení mobilního dohledu a daňová oddělení.

2. Jak často provádějí oddělení celních úřadů přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

U mobilního dohledu se kontroly plánují vždy podle aktuální situace na konkrétní subjekty a dny, nebo jsou kontroly prováděny dle předem stanovených postupů, např. dle vyhodnocení předešlých kontrol, kdy se zpravidla posuzuje míra jednotlivých zjištěných porušení předpisů. Dále se každodenně provádí dohled na předem stanovených úsecích pozemních komunikací, kde hlídky vytypují vozidla a následně zkontrolují, zda dopravují vybrané výrobky a doklady k těmto výrobkům. Daňová oddělení zejména provádí kontroly u subjektů pravidelných intervalech, minimálně jednou ročně nebo se při vyhledávací činnosti kontrolují i další subjekty, které mají nebo mohou mít vztah k vybraným výrobkům. Je nutno dodat, že samotný výkon kontrolních činností v rámci celních úřadů je prakticky každodenní, nelze vynechat ani jeden den.

3. Co konkrétně tato oddělení přímo u subjektů vykonávají?

Jedná se zpravidla o administrativní kontroly. Kolegové na daňovém oddělení provádí nejčastěji místní šetření u daňových subjektů, v daňových skladech právnických a fyzických osob, kontrolují dodržování zákonných předpisů a podmínek ve vydaných povoleních, např. vedení evidencí, množství a stav zásob apod. K dalším kontrolám patří například kontrola kvality a zdanění pohonných hmot na čerpacích stanicích, kde se zaměřujeme na zdanění pohonných hmot ale i na jejich deklarované chemické složení. Při tom jsou také odebírány vzorky, kdy po provedené analýze ověříme jejich sazební zařazení a pak můžeme porovnat jejich daňové doklady a případně i správnou výši spotřební daně. Odběry vzorků jsou pro nás nepostradatelné.

Hlídky mobilního dohledu převážně vytipovávají na všech silnicích nákladní i osobní vozidla, která poté zastavují a podrobují kontrole jak její posádku, tak i celý prostor

vozidel. Kontrolují se také zavazadla a dopravované doklady provázející převážené zboží. Rovněž provádí kontrolní činnost také v provozovnách, případně skladech apod.

4. Postačuje současný personální stav celníků na celních úřadech u zmíněných oddělení?

Jak kdy. Někdy situace personálního stavu dostatečná, jindy se musí provádět součinnost s jinými odděleními, aby se zabezpečila požadovaná činnost. Také záleží na počtech celníků odcházejících do civilu a následném náboru nových kolegů, ti nejprve musí projít základními a odbornými kurzy, aby mohli odborně svou činnost vykonávat. V současnosti se tedy dá říct, že ano, ale mohlo by to být lepší. Je to stejné na všech úřadech.

5. Jak dlouho trvá výcvik nových celníků?

Všichni nově přijatí celníci musí absolvovat základní celní kurz a poté ještě odborný se zaměřením na již konkrétní výkon služby. Není to v kuse, ale obecně je to přibližně dva až tři měsíce.

6. Je to adekvátní doba?

Je to nezbytná doba, celní správa má široký rozsah kompetencí, urychlit se to asi ani nedá, nemělo by to smysl. Postupně se také celníci učí na svých útvech.

7. Jsou tedy celníci dostatečně odborně připravováni k výkonu služby?

Určitě ano, celní správa má širokou škálu následných specializačních kurzů, a i vlastní institut vzdělávání, ale každý celník se průběžně vzdělává a seznamuje s novými právními předpisy také samostatně. Nemůžeme si dovolit, aby celník nebyl kompetentní v tom, co musí dělat.

8. Jsou právní předpisy v oblasti spotřebních daní dostatečná k jejich výběru?

Ano, ale ne dokonalá. Někdy se stává, že se některá specifická složitá záležitost v rámci konkrétní kauzy a výkladu zákona projednává před soudem. Výsledná rozhodnutí pak zpravidla upřesní výklad zákona a náš postup ve věci.

9. Jsou zákonná oprávnění celníků dostatečná ve vztahu ke kontrolním činnostem?

Zde nemáme zásadní problémy.

10. Jaké ještě využíváte další právní normy k vaší činnosti?

Tak kromě všech zákonných norem týkajících se naší činnosti se dále jedná o vnitřní předpisy a metodické informace celní správy, podle kterých se jednotně upravují postupy

konkrétních činností v rámci celé celní správy, podle kterých se musejí na všech úřadech celníci řídit.

11. Jakým způsobem se celníci připravují na výkon kontrolních činností?

Vlastní příprava probíhá podle záměru celníka provést konkrétní činnosti ve vztahu ke konkrétnímu subjektu či případu a k vykonávané agendě. Jde o přípravu různých písemných podkladů, technických prostředků apod.

12. Využíváte nějaké technické prostředky při své činnosti, případně jaké?

Ano využíváme, u vzorkování jsou používány nástroje jako např. vakuová pumpička, nebo ponorná sonda, které používáme pro odběr minerálních olejů z nádrží, zásobníků a cisteren, dále využíváme mobilní laboratoř, která je v místě odběru vzorku schopna tento vzorek prakticky ihned analyzovat a není tak potřeba odebrané vzorky zasílat do laboratoře, dále využíváme Ramanův spektrometr, který je velkým pomocníkem, rovněž také mobilní rentgen na detekci a ověření přepravovaných nákladů u všech vozidel, různá záznamová zařízení a prostředky s našimi aplikacemi apod.

13. Spolupracujete i s jinými odděleními v rámci celní správy?

Pokud je to nutné a v zájmu našich činností tak spolupracujeme prakticky se všemi odděleními či celními úřady, převážně se jedná o spotřební nebo energetické daně, hlavně s odbory Generálního ředitelství cel v Praze např. v rámci mezinárodní spolupráce a v některých případech s policejními orgány.

14. Jsou při pozitivních zjištění na porušení předpisů uplatňovány z vaší strany nějaké druhy sankcí?

Při zjištěném podezření na porušení zákona v rámci třeba přestupkového řízení je předáváme k projednání na příslušné právní oddělení celního úřadu. Pokud se ale jedná o podezření na porušení daňových předpisů např. dopravovaných vybraných výrobků nebo jejich značení může být v rámci těchto řízení vysloveno jejich propadnutí, popř. zabránění. Při zjištění závažných porušení daňových předpisů pak spolupracujeme s policejním orgánem. Rovněž některá zjištěná porušení postupujeme jiným správním orgánům.

15. Jsou ukládané sankce dostatečně účinné?

Záleží na tom, dle jakého právního předpisu se zjištěné porušení týká. U daňového řádu je možné uložit sankci většinou do půl milionu korun, u zákona o spotřebních daních jsou sankce až v řádech milionů korun, tak že si myslím, že jsou dost vysoké.

16. Jaké jsou při vašich kontrolách v rámci spotřebních daní nejčastější protiprávní zjištění?

Nejčastěji je to právě porušení předpisů při skladování a dopravě vybraných výrobků třeba v nadlimitním množství a bez dokladu prokazujícím jejich zdanění. V menším počtu pak porušení podmínek ve vydaných povolení a také nepřiznání a zaplacení konkrétní daně. Jsou případy zjištění neznačených tabákových výrobků a lihovin, také se vyskytují v menším počtu případy, že odebraný vzorek např. minerálního oleje což může být obecně nafta a benzin nesplňuje stanovené parametry.

17. Jak často se setkáváte s porušením předpisů a u čeho?

To nemohu přesně zodpovědět. Ale v poslední době je zvýšený nárůst případů zjištění neznačených tabákových výrobků a lihovin. Některé případy jsou zveřejněny i ve sdělovacích prostředcích. Poslední větší případ byl takový, že subjekt měl vystavené povolení na výrobu tabákových výrobků, ale naší kontrolou bylo zjištěno, že přijal na sklad surový tabák, aniž by měl oprávnění s touto komoditou nakládat.

18. Čím si vysvětlujete nárůst případů zjištění neznačených tabákových výrobků a lihovin?

To může mít řadu příčin. Může to být nárůst spotřebitelských cen, inflace. Některé další indicie již známe ale konkrétně se k tomuto nemohu vyjádřit z důvodu mlčenlivosti.

Respondent č. 2

1. Kdo na celních úřadech vykonává přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

V první řadě to jsou skupiny mobilního dohledu, také daňová oddělení.

2. Jak často provádějí oddělení celních úřadů přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

Kontroly se buďto plánují nebo jsou preventivní tedy nahodilá. Také záleží, kdo je má vykonávat, v případě mobilního dohledu tam se spíš vykonávají, podle již zjištěných záchytů v minulosti a podle toho se do určité míry plánuje. U daňových oddělení to bude zejména preventivní činnost ve vztahu např. k povolením.

3. Co konkrétně tato oddělení přímo u subjektů vykonávají?

Tak činnosti jsou různorodé, ale asi nejčastěji je to kontrola nakládání s vybranými výrobky u cestujících v osobních vozidlech, dále autobusech ale i vlacích. To provádí mobilní dohled. Přímo u subjektů tím mám na mysli provozovny apod. je to pak kontrola dokladů a zdanění, případně značení u skladovaných výrobků. Tyto činnosti pak vykonávají obě oddělení zvlášť nebo i v součinnosti.

4. Postačuje současný personální stav celníků na celních úřadech u zmíněných oddělení?

Záleží na aktuální situaci jednak na trhu práce a pak situace personálního stavu na jednotlivých oddělení celních úřadů. V současnosti bych řekl, že zájem pracovat u celní správy pořád trvá, tak že počty celníků jsou dostatečné.

5. Jak dlouho trvá výcvik nových celníků?

Nováčci absolvují základní celní kurz, který je nezbytný a bez kterého nikdo nemůže u celní správy pracovat. Pak jsou ještě nutná doškolení už v rámci jednotlivých vykonávaných agend, tak že asi minimálně 2-3 měsíce.

6. Je to adekvátní doba?

Nedokážu posoudit, ale asi ano.

7. Jsou tedy celníci dostatečně odborně připravováni k výkonu služby?

To ano, řekl bych, že různá školení probíhají neustále a je nutné některý z nabízených kurzů absolvovat a rozšiřovat si tak kvalifikaci.

8. Jsou právní předpisy v oblasti spotřebních daní dostatečné k jejich výběru?

Dovolím si tvrdit, že zákon o spotřebních daních je ve své podstatě účinný k výběru daní ale bez daňového řádu by to nešlo.

9. Jsou zákonná oprávnění celníků dostatečná ve vztahu ke kontrolním činnostem?

Většinou se kontroly vykonávají na základě zákona o celní správě, daňového řádu a kontrolního řádu a tady zásadní potíže nemáme.

10. Jaké ještě využíváte další právní normy k vaší činnosti?

Základním předpisem je zákon o Celní správě ČR, ale předpisů pro naši činnost je celá řada. Do toho je možné zahrnout i různé metodické informace celní správy, podle kterých se např. při kontrolách postupuje jednotně.

11. Jakým způsobem se celníci připravují na výkon kontrolních činností?

Jak jsem již řekl v úvodu, když je to plánovaná kontrola tak ta příprava je komplexnější tzn. je nutné si stanovit určité role jednotlivých celníků a pak také připravit si materiál a výstroj a výzbroj, také nezbytné administrativní informace.

12. Využíváte nějaké technické prostředky při své činnosti, případně jaké?

To ano, celou řadu. Jsou to záznamová zařízení jako jsou osobní kamery, mobilní telefony, pak využíváme mobilní rentgeny, mobilní váhy, mobilní laboratoř. Také využíváme Ramanův spektrometr a při odběru vzorků používáme další nástroje jako jsou různé sady pro vzorkaře, vakuové pumpičky a další.

13. Spolupracujete i s jinými odděleními v rámci celní správy?

Řekl bych, že spolupráce v celní správě jde napříč všemi odděleními, samozřejmě záleží na konkrétní činnostech, ale většinou se jeden bez druhého neobejde. Tím mám na mysli např. daňová oddělení a právní oddělení, nebo mobilní dohled a policejní orgán celní správy atd.

14. Jsou při pozitivních zjištění na porušení předpisů uplatňovány z vaší strany nějaké druhy sankcí?

Tak většinou tato zjištění předáváme na příslušná právní oddělení celního úřadu, nebo udělíme sankci – pokutu na místě. Vždy záleží na konkrétní situaci.

15. Jsou ukládané sankce dostatečně účinné?

Záleží na konkrétním případě, ale je možnost ukládat dost vysoké sankce. Takže ano.

16. Jaké jsou při vašich kontrolách v rámci spotřebních daní nejčastější protiprávní zjištění?

Asi nejčastěji je to porušení předpisů při skladování a dopravě vybraných výrobků bez dokladu prokazujícím zdanění spotřební daní. V menším počtu pak porušení podmínek ve vydaných povolení a také nepřiznání a zaplacení konkrétní daně. Jsou případy zjištění neznačených tabákových výrobků a lihovin, také se vyskytují v menším počtu případy, že odebraný vzorek např. minerálního oleje což může být obecně nafta a benzin nesplňuje stanovené parametry.

17. Jak často se setkáváte s porušením předpisů a u čeho?

Asi to bude tak, že prakticky každý den celníci zjistí při svých kontrolách nějaké porušení, to je reálné, nejvíce je to u lihovin a tabáku.

18. Čím si vysvětlujete zjištěné případy porušení u lihu a tabákových výrobků?

U těchto výrobků se vždy nějakým způsobem obcházel zákon. Nejspíš je to z důvodu zvýšení spotřební daně.

Respondent č. 3

1. Kdo na celních úřadech vykonává přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

Podstatnou roli mají daňová oddělení a skupiny mobilního dohledu.

2. Jak často provádějí oddělení celních úřadů přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

Každodenně u mobilního dohledu, a to samé platí i u daňových oddělení.

3. Co konkrétně tato oddělení přímo u subjektů vykonávají?

Vykonávají především kontroly v rámci spotřebních daní, to je jejich priorita.

4. Můžete uvést konkrétní příklady?

Ano, celníci u daňových oddělení vykonávají kontrolu u subjektů v rámci vydaných povolení např. u daňových skladů a oprávněných příjemců, kontrolují vedení evidencí, provádí odběr vzorků výrobků za účelem ověření jejich složení dle zákonných norem atd. U mobilky, to jsou kontroly převážně na silnicích, skladech, provozovnách. Kontrolují převážně vozidla a cestující, a to nejen ve vztahu k vybraným výrobkům ale i k OPL. (omamné a psychotropní látky)

5. Postačuje současný personální stav celníků na celních úřadech u zmíněných oddělení?

Aby to bylo ideální, tak bychom potřebovali jednoznačně posílit řady příslušníků na těchto odděleních, ale v současné době můžeme mluvit o dostatečném počtu. Záleží to samozřejmě i na financích.

6. Jak dlouho trvá výcvik nových celníků?

Trvá to přibližně 2 měsíce. Nově přijatí celníci musí na základní celní kurz, a pak to je na konkrétním služebním funkcionáři, který dotyčného nebo dotyčnou vyšle na doplňující kurzy.

7. Je to adekvátní doba?

Dříve to byla určitě delší doba ale to souviselo s jinou vykonávanou činností, v současnosti to stačí na to, aby byl celník dobře připraven a orientován na nezbytné úkony a úkoly.

8. Jsou tedy celníci dostatečně odborně připravováni k výkonu služby?

Ta ano, jsou, odbornost je povinností.

9. Jsou právní předpisy v oblasti spotřebních daní dostatečné k jejich výběru?

Zákon o spotřebních daních byl přibližně 60krát novelizován, a další novely jej čekají, tak že je nutné tyto novely sledovat a aplikovat znovu do naší praxe ale v rámci kontrol prováděných CS a samotného výběru daní je tento zákon dostatečný.

10. Jsou zákonná oprávnění celníků dostatečná ve vztahu ke kontrolním činnostem?

Nevím o nějakých problémech, řekl bych že ano.

11. Jaké ještě využíváte další právní normy k vaší činnosti?

Pominu-li zákon o Celní správě ČR, tak z dalších předpisů mohu uvést daňový řád, ten je podstatný a bez tohoto se neobejdeme i v rámci prováděných kontrol.

12. Jakým způsobem se celníci připravují na výkon kontrolních činností?

Základem je prvotní plán činností, které budou ten den celníci vykonávat a od tohoto se odvíjí i konkrétní příprava. Ta zahrnuje taktickou přípravu, pak i technickou přípravu v podobě určení vozidel, nástrojů a přístrojů, další příprava je v seznámení se s kontrolovaným subjektem a jeho údaji, pokud je to možné.

13. Využíváte nějaké technické prostředky při své činnosti, případně jaké?

Využíváme, širokou paletu technických prostředků jako jsou osobní kamery, mobilní telefony, tablety dále pak přístroje určené na detekci radioaktivních látek, Ramanův spektrometr na ostatní látky a kapaliny, někdy pojízdné rentgeny a laborku apod.

14. Spolupracujete i s jinými odděleními v rámci celní správy?

V rámci celní správy spolupracujeme vždy podle toho, co je v daný moment nutné udělat nebo vyřídit, může to být vzájemná spolupráce napříč odděleními z důvodu i personálního stavu na konkrétních oddělení, nebo složitosti případu.

15. Jsou při pozitivních zjištění na porušení předpisů uplatňovány z vaší strany nějaké druhy sankcí?

Pokud něco protiprávního zjistíme, předáváme na příslušná právní oddělení celního úřadu, nebo předáme jinému správnímu orgánu, pokud to zákon umožňuje.

16. Jsou ukládané sankce dostatečně účinné?

Ano jsou, výše možných sankcí jsou v řádů stovek tisíc až miliónů korun.

17. Jaké jsou při vašich kontrolách v rámci spotřebních daní nejčastější protiprávní zjištění?

Tak to je nedoložení daňových dokladů při skladování a dopravě vybraných výrobků. Pak bych řekl, že to jsou určitá porušení dle vydaných podmínek v povolení daňovým subjektům a také případy týkající se neznačených tabákových výrobků a lihovin.

18. Jak často se setkáváte s porušením předpisů a u čeho?

Jak jsem řekl, častěji se setkáváme u případů souvisejícími s tabákovými výrobky a u lihovin. To je prakticky na denním pořádku.

19. Čím si vysvětlujete zjištěné případy porušení u lihu a tabákových výrobků?

Nevím zcela přesně, může to být v poslední době jejich zvýšená cena, která je již v některých případech u nás vyšší než v sousedních zemích. Proto lidé pašují tyto výrobky, nebo je převáží v nadlimitním množství, nebo je u nás bez povolení vyrábí.

Respondent č.4

1. Kdo na celních úřadech vykonává přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

Tyto kontroly vykonává především mobilní dohled, a také daňová oddělení.

2. Jak často provádějí oddělení celních úřadů přímé kontroly v rámci spotřebních daní?

To je dle stanovených a vyhodnocených priorit konkrétních vedoucích funkcionářů na těchto oddělení ale dá se říct, že každý den, je to naše hlavní činnost.

3. Co konkrétně tato oddělení přímo u subjektů vykonávají?

Tak záleží na určených požadavcích ve vztahu ke konkrétnímu subjektu, někdy je potřeba zkontrolovat značení např. tabákových výrobků, jindy zase dodržování vedených

evidencí a stavů zásob na skladech výrobců, nebo u mobilního dohledu je to zejména kontrola převozu výrobků a kontrola jejich průvodních dokladů.

4. Postačuje současný personální stav celníků na celních úřadech u zmíněných oddělení?

Vždy se musí personální strategie volit tak, aby byl zajištěn plynulý chod celních úřadů a nesmí se stát, že by na některých odděleních nezůstal žádný celník, to by byl velký problém, ale pokud vím, zatím se tak nestalo i když někdy je ta situace obtížná z hlediska např odchodů do civilu ať už ze zdravotních důvodů nebo na vlastní žádost. Tak že odpoví je, že ano.

5. Jak dlouho trvá výcvik nových celníků?

Přesně to nelze určit, ale co se týká samotné výuky asi 2 měsíce, ještě je nutné připočítat délku od nástupu, než konkrétní celník odjede na základní výcvik, to může být klidně i více jak měsíc.

6. Je to adekvátní doba?

Je to minimální doba pro to, aby celník byl schopen vykonávat základní úkoly v rámci svého výkonu u konkrétních oddělení. Dále se musí ještě zdokonalit v té agendě, ke které je přiřazen, to pak jede na další odborná školení.

7. Jsou tedy celníci dostatečně odborně připravováni k výkonu služby?

Ano, jsou.

8. Jsou právní předpisy v oblasti spotřebních daní dostatečné k jejich výběru?

Zákon o spotřebních daních je z roku 2003. Jelikož je to jediný zákon na spotřební daně, je při určitém vývoji společnosti a ekonomiky a také právních předpisů Evropské unie nutné jej prakticky každý rok nějakým způsobem aktualizovat. Zatím bych řekl, že je velmi dobrý a v součinnosti s daňovým řádem i účinný.

9. Jsou zákonná oprávnění celníků dostatečná ve vztahu ke kontrolním činnostem?

Zákonná oprávnění celníků jsou na dostatečné úrovni a v tomto ohledu bych asi nic neměnil.

10. Jaké ještě využíváte další právní normy k vaší činnosti?

Tak náš zákon, to je zákon o Celní správě, mimo již uvedené by to mohl být i kontrolní řád a také správní řád v rámci řízení o některých přestupcích.

11. Jakým způsobem se celníci připravují na výkon kontrolních činností?

Tak je to určitá samostatnost přípravy v závislosti na konkrétním úkolu. To může být od získání a ověření údajů osob, tak i různé prostředky, např. kamery a další elektronická zařízení, vozidla, ověření aktuálních právních předpisů apod.

12. Využíváte nějaké technické prostředky při své činnosti, případně jaké?

Využití technický prostředků je u celní správy široké. Při naší specifické činnosti využíváme např. mobilní telefony s našimi aplikacemi, kamery a osobní kamery, různé přístroje jako jsou Ramanův spektrometr, rentgeny ať už mobilní nebo přenosné, pojízdnou laboratoř atd. je toho hodně.

13. Spolupracujete i s jinými odděleními v rámci celní správy?

Spolupracujeme, bez toho by to ani nešlo, protože každá činnost je svým způsobem specifická a nemůže ji tak dělat pouze jedno oddělení, to by nešlo. Jsou to mimo jiné i policejní orgány.

14. Jsou při pozitivních zjištění na porušení předpisů uplatňovány z vaší strany nějaké druhy sankcí?

Záleží na konkrétním případě, nejčastěji zjištěná porušení předáváme na naše právní odbory anebo je postupujeme jiným správním orgánům. V ostatních případech můžeme ukládat pokuty, při podezření na trestný čin přivoláme policejní orgán.

15. Jsou ukládané sankce dostatečně účinné?

To jsou určitě, mohou dosahovat i několika milionů korun.

16. Jaké jsou při vašich kontrolách v rámci spotřebních daní nejčastější protiprávní zjištění?

Doprava výrobků v nadlimitním množství bez dokladů prokazující zdanění, to je nejčastější případ, pak mohu uvést např. porušení podmínek v povolení např. na výrobu vybraných výrobků kdy třeba subjekt překročí povolené výrobní množství, nebo vyrobí výrobek, který neodpovídá svým složením předepsaným normám apod.

17. Jak často se setkáváte s porušením předpisů a u čeho?

To je prakticky každodenní záležitost, nemohu se přesně určit. Ve většině případů je to porušení značení nebo chybějící doklady u tabáku, lihovin a minerálních olejů. Jeden příklad, v roce 2022 byla v rámci akce Kolosseum odhalena nelegální výroba cigaret, kde byla zjištěn daňový únik SPD něco kolem 120 až 130 milionů korun.

18. Čím si vysvětlujete zjištěné případy porušení u lihu a tabákových výrobků?

Důvodů může být mnoho, třeba i vlivem zvýšení cen, tj. spotřební daně na tyto výrobky.